

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Laura Marton

**HEATEGEVUSLIKE ORGANISATSIOONIDE
TEGEVUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Laura Marton ..... (allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 134741 TABB

Üliõpilase e-posti aadress: lauramarton95@gmail.com

Juhendaja lektor Monika-Nikitina Kalamäe arvamus:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele.

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsekomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele.

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. HEATEGEVUSORGANISATSIOONID JA ANNETAMINE NING NENDEGA SEOTUD STATISTIKA EESTIS	7
1.1 Heategevus ja annetamine kui ühiskonna elukvaliteedi edendajad	7
1.2 Sobivad ühinguvormid ja statistika Eestis	9
1.3 Tulumaksusoodustusega ühingute nimekiri.....	12
1.4 Annetamise statistika: mittetulundusühingud, sihtasutused ja füüsilised isikud	13
1.5 Heategevusega seotud meediakajastused Eestis	16
2. HEATEGEVUSORGANISATSIOONIDE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	18
2.1 Kasumit mittetaotlevad organisatsioonid ja tulemuslikkuse hindamise vajadus	18
2.2 Kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse hindamise võimalused ..	19
2.3 Administratiiv- ja lisakulude mõju annetamisotsustele	21
3. EESTIS TEGUTSEVATE MITTETULUNDUSÜHINGUTE JA SIHTASUTUSTE ÜLEVAADE JA NENDE TEGEVUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	24
3.1 Ülevaade heategevusorganisatsioonidest ja analüüsimeetoditest	24
3.2 MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit.....	28
3.3 MTÜ Naerata Ometi	29
3.4 SA Dharma	31
3.5 SA Eesti Lastefond	32
3.6 SA Heategevusfond Aitan Lapsi.....	34
3.7 SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond.....	36

3.8 Heategevuslike organisatsioonide tulemuslikkus ja järeldused.....	38
KOKKUVÕTE	41
VIIDATUD ALLIKAD	43
SUMMARY	46
LISAD	47
Lisa 1. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv aastatel 2002-2014 perioodi alguse seisuga	47
Lisa 2. Maksu- ja Tolliameti andmed annetusi deklareerinud organisatsioonide ja füüsiliste isikute kohta perioodil 2010-2014	48
Lisa 3. Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 14: mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulude ja kulude aruande kirjed	49
Lisa 4. Informatsioon heategevuslike organisatsioonide missiooni või põhikirjalise eesmärgi kohta	51
Lisa 5. Mittetulundusühing Eesti Lasterikaste Perede Liit perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarused	52
Lisa 6. Mittetulundusühing Naerata Ometi perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarused	53
Lisa 7. Sihtasutus Dharma perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarused	54
Lisa 8. Sihtasutus Eesti Lastefond perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarused ..	55
Lisa 9. Sihtasutus Heategevusfond Aitan Lapsi perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarused	56
Lisa 10. Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond perioodide 2010-2014 esitatud tulemiarused	57

ABSTRAKT

Bakalaureusetöö pealkiri on „Heategevuslike organisatsioonide tegevuse tulemuslikkuse hindamine“.

Töö eesmärk on läbi asjakohase väliskirjanduse analüüsimise ja võrdlemise hinnata heategevusorganisatsioonide tegevuse tulemuslikkuse hindamise vajadusi ning leida nende organisatsioonide jaoks sobivad võimalused oma tegevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks. Eesmärgi täitmiseks on lisaks väliskirjandusele bakalaureusetöös analüüsitud ka kuue Eestis tegutseva heategevusorganisatsiooni perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarundeid.

Organisatsioonide tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks on kasutatud suhtarvude analüüsi meetodit ning uuritud organisatsioonide kulustruktuure muutuvate tulude tingimustes eristades seejuures heategevusega otseselt seotud ja mitteseotud kulusid.

Bakalaureusetööst selgus, et heategevusorganisatsioonide tulemuslikkuse analüüsimine on oluline nii annetajatele kui ka organisatsioonidele endile. Annetajate jaoks on oluline organisatsiooni tegevuse ja selle läbipaistvuse osas kindluse saamine ning organisatsioonide jaoks on tähtis volatiilsete tulude tingimustes abivajajatele siiski võimalikult suure osa ressursside annetamine.

Võtmesõnad: heategevusorganisatsioonid, annetamine, annetaja, tulemuslikkuse hindamine, suhtarvude analüüs.

SISSEJUHATUS

Filantroopia mõiste pärineb kreeka keelest ning enamusele inimestest võib selle tähendus olla kas ebaselge või hoopis teadmata. Filantroopia tähendab tõlkes inimarmastust ja -sõprust ehk sisuliselt ka heategevust ning filantroopiat on mainitud juba Piiblis. Seega, heategevus kui selline on tuntud juba mitusada aastat, see on inimkonda selle aja jooksul saatnud ning kindlasti avaldanud mõju meie ühiskonna kujunemisele.

Heategevusel on üks kindel omadus – see seob inimesi. Ühelt poolt on olemas inimesed, kes suuremal või vähemal määral heategevusest sõltuvad. Teisalt on inimesed, kes on nõus oma isiklike ressursse heategevusse suunama. Kolmandaks osapooleks võivad olla heategevusorganisatsioonid, kes abi vahendavad.

Kahtlemata tuleb abivajajaid ja ühiskonna nõrgemaid aidata. Selle rolli on Eestis riigi asemel kanda võtnud heategevusorganisatsioonid, kes abi vahendavad. Kuivõrd sisuliselt heategevusorganisatsioonid majandavad „võõra“ rahaga, on oluline jälgida, kuidas need organisatsioonid saadud annetusi kasutavad ning kas see toimub efektiivselt.

See teema on oluline ka bakalaureusetöö seisukohast ning tulenevalt heategevusorganisatsioonide ressursikasutusest on sõnastatud ka bakalaureusetöö eesmärk. Heategevusorganisatsioonidel on keeruline hinnata oma tegevuse tulemuslikkust, sest nende organisatsioonide eesmärk ei ole oma tegevusest kasumi teenimine. Tulem tekib, kuid see ei anna informatsiooni selle kohta, kas organisatsioon tegutseb efektiivselt ja kas jõutakse võimalikult paljude abivajajateni.

Bakalaureustöö teema valik on seotud heategevusorganisatsioonide panusega Eesti ühiskonda. Siinkohal ei saa heategevusorganisatsioonide tulemuslikkuse analüüsimisel väita, et antud teema on aktuaalne. Vastupidi, heategevusorganisatsioonide tulemuslikkuse hindamisega seotud kirjandust on oluliselt vähem, kui seda on kasumit taotlevate organisatsioonide kohta. Bakalaureusetöö teema valik on põhjendatud sellega, et heategevusorganisatsioonide tulemuslikkuse hindamise vajadust ja võimalusi on vaja ühiskonnas teadvustada, et pakkuda kõikidele nii annetajatele, abivajajatele kui ka heategevusorganisatsioonidele endile informatsiooni organisatsiooni käekäigu ja saadud annetuste kasutamise kohta.

Töö eesmärk on läbi asjakohase väliskirjanduse analüüsimise ja võrdlemise hinnata heategevusorganisatsioonide tegevuse tulemuslikkuse hindamise vajadusi ning leida nende organisatsioonide jaoks sobivad võimalused oma tegevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks. Eesmärgi saavutamiseks on käsitletud asjakohast väliskirjandust ning analüüsitud kahe Eestis tegevuse mittetulundusühingu ning nelja sihtasutuse perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarundeid saavutamaks ülevaadet organisatsioonide ressursikasutusest ning hindamaks selle efektiivsust.

Bakalaureusetöö temaatika paremaks mõistmiseks on töö jaotatud kolmeks peatükiks. Igal peatükil on alapeatükid, eesmärgiga töö liigendamise kaudu tagada selle arusaadavus ja mõistmine lugeja jaoks.

Bakalaureusetöö esimene peatükk käsitleb heategevuse ja annetamise temaatikat, tutvustades heategevusorganisatsioonidele sobivaid ühinguorme Eestis – mittetulundusühendusi. Samuti kirjeldatakse peatükis heategevusega seotud meediaväljaandeid ja mõningaid uuringuid.

Mittetulundusühenduste peamiseks eesmärgiks ei ole kasumi teenimine. Sellest tulevalt võib neid ühendusi liigitada kasumit mittetaotlevate organisatsioonide hulka. Bakalaureusetöö teises peatükis on tutvustatud ja analüüsitud kasumit mittetaotlevate ühenduste tulemuslikkuse hindamise vajadusi ja võimalusi. Kuna nende organisatsioonide tegevus on võimalik üksnes tänu annetajatele, on kirjeldatud ka inimeste annetamisotsuseid mõjutavaid tegureid.

Bakalaureusetöö kolmandas peatükis on analüüsitud kuue Eesti heategevusorganisatsiooni perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarundeid eesmärgiga hinnata organisatsioonide tegevuse tulemuslikkust 5-aastase perioodi jooksul. Tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks kasutatavad analüüsimeetodid annavad ülevaate iga organisatsiooni ressursikasutusest. Heategevusorganisatsioonid ei võrrelda omavahel, vaid pigem keskendutakse organisatsioonide sees toimunud muutustele.

1. HEATEGEVUSORGANISATSIOONID JA ANNETAMINE NING NENDEGA SEOTUD STATISTIKA EESTIS

1.1 Heategevus ja annetamine kui ühiskonna elukvaliteedi edendajad

Heategevuse juured ulatuvad mitmesaja aasta taha ning see valdkond on aktuaalne ka tänapäeval. Alati leidub abivajajaid ning samuti on alati neid, kes suudavad ja soovivad abi pakkuda. Heategevus võib avalduda erinevates vormides – olgu selleks siis rahaline või mitte-rahaline annetus. Viimase alla võivad kuuluda näiteks annetatud kaubad, annetusena osutatud teenused, aga ka pühendatud aeg.

Heategevust ja annetamist on maailmas palju uuritud. Ühelt poolt püütakse aru saada, mis ajendab inimesi annetama ning kelle või mille heaks annetusi kõige meelsamini tehakse. Teisalt püütakse selgusele jõuda, kuidas hinnata heategevusorganisatsioonide tulude kasutamise eesmärgipärasust. Mõlemad valdkonnad on igati olulised ning pakuvad veel kindlasti rohkem avastamisrõõmu.

Siinkohal on välja toodud mõisted, mis on bakalaureusetöös läbivad ning mille selgitamine on töö seisukohast oluline:

Heategevus – (*inglise keeles charity*) on vabatahtlik, olukorrast tingitud ja planeerimata tegevus, mida tehakse kaastundest, sümpaatiast või tavast. Heategevus ei ole süsteemne tegevus ühiskonna muutmiseks, vaid pigem ühekordne reageering mõnele kampaaniale või nähtusele. (Väärikaks ... 2011)

Annetamine – (*inglise keeles donating, charitable giving*) rahaliste või muude kingituste tegemine heategevuslikul või filantroopilisel eesmärgil. (Ibid)

Annetus – Annetus (*inglise keeles donation*) on vabatahtlik rahaline või muu kingitus, millega ei kaasne kohustusi, vastuteenet või teenuse osutamist. Annetus võib olla samas sihtotstarbeline. Igaüks saab osaleda annetamises ja igaüks saab otsesel või kaudsel moel annetamisest kasu. (Ibid)

Heategevus on niisiis indiviidi seisukohast isetu tegutsemine, mida teostatakse läbi annetamise. Viimasega seonduvalt on oluline annetus, mis tähendab isiklike ressursside loovutamist eesmärgiga parendada teiste indiviidide elukvaliteeti.

Üheks näiteks heategevuse mõju tunnetamise kohta on 2009. aastal Eurobaromeetri läbi viidud uuring vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kohta. Uuringust selgus, et eurooplased defineerisid vaesust erinevalt. 24% vastajate arvates on inimesed vaesed, kui nende ressursid on nii piiratud, et nad ei saa täiel määral osaleda ühiskonnas, kus nad elavad. 22% uuringus osalenud inimestest pidas vaeseks inimesi, kes ei suuda endale võimaldada põhilisi eluks vajalikke tarbekaupu, sellal kui 21% jaoks oli vaesus vajadus sõltuda heategevusest ja riiklikest toetustest. Vähemus, kuid siiski küllalt suur osa vastajast (18%) arvas, et inimesed on vaesed, kui neil on kuuajaliseks äraelamiseks vähem vahendeid, kui seda näeb ette vaesusmiinimum. (Eurobaromeetri ... 2009)

Seega on heategevusorganisatsioonidel ühiskonnas ka toetav funktsioon – inimesed tunnevad, et lisaks riiklikele toetustele on puuduses võimalik pöörduda heategevusorganisatsioonide poole ning paluda neilt ajutist või alalist abi.

Teisalt on sellise abi pakkumise võimaluse taga inimesed, kes on otsustanud mõne heategevusühenduse tarbeks annetada oma isiklike vahendeid. Rahvusvahelise heategevusorganisatsiooni Charities Aid Foundation'i 2013. aasta aprillis 722 osaleja seas läbi viidud uuringust selgus, et enim on ajendanud inimesi annetusi tegema nende isiklikud väärtused (97%). Peaaegu sama palju vastajatest (96%), märkis, et annetama on neid motiveerinud nende enda isiklik moraaltunnetus. Teiste põhjuste hulgas olid mõjuriteks ka annetajate isiklikud kogemused ja põhjused (61%) ning arvamus, et heategevusorganisatsioonid ei suuda iseseisvalt piisavalt korda saata (53%). (Why we give, 2014)

Seega – lisaks teadmisele, et heategevusorganisatsioonidelt on vajadusel võimalik abi saada, on tähelepanuväärne ka see, et inimesi ajendab annetama soov toetada heategevusorganisatsioone ja seeläbi ka abivajajaid. See tõendab asjaolu, et heategevusorganisatsioonide tegevusel on inimeste silmis oluline roll ning seda mitmel erineval ühiskonna tasandil.

1.2 Sobivad ühinguvormid ja statistika Eestis

Mitmed heategevusorganisatsioonid tegutsevad Eestis mittetulundusühendustena – täpsemalt mittetulundusühingute ja sihtasutustena. Selliste organisatsiooni vormide valik on mitmeti põhjendatav ning võimaldab neil oma tegevust paremini koordineerida ja hallata.

Mittetulundusühingud ja sihtasutuste kõrval kuuluvad mittetulundusühenduste hulka ka seltsingud. Erinevalt mittetulundusühingust ja sihtasutusest ei ole seltsingute näol tegemist juriidiliste isikutega. Sellest tulenevalt puudub neil õigusvõime. Mittetulundusühingud ja sihtasutused kantakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse, ent seltsingute puhul see nii ei ole ning sellest tulenevalt ei ole nende tegelikku arvu Eestis võimalik hinnata. (Kuidas asutada seltsingut?, 2011)

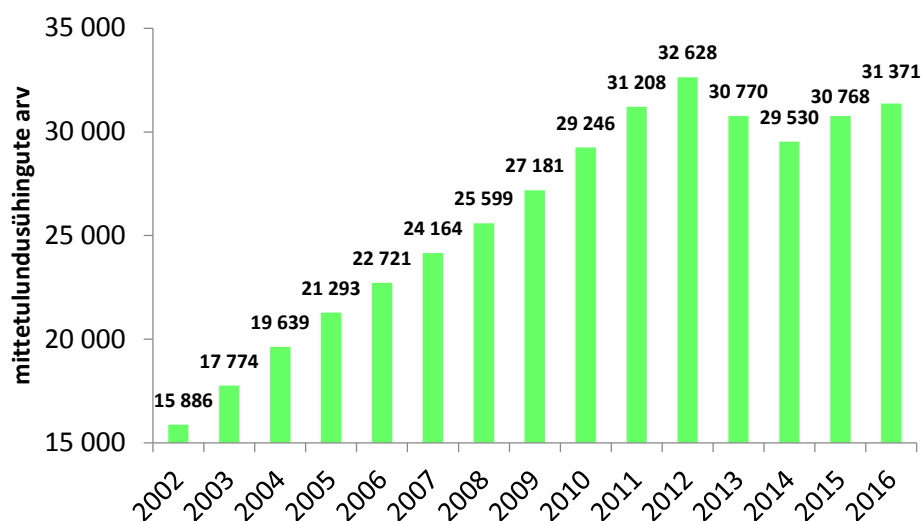
Mittetulundusühingute seaduse kohaselt on mittetulundusühing isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine (Mittetulundusühingute seadus, § 1 lg 1). Sihtasutuste seaduse kohaselt on sihtasutus eraõiguslik juriidiline isik, millel ei ole liikmeid ning mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks (Sihtasutuste seadus, § 1 lg 1).

Tulenevalt seadusest võib mittetulundusühingu teenitud tulu kasutada üksnes põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Samuti on mittetulundusühingul seadusega keelatud kasumi jaotamine oma liikmete vahel. (Mittetulundusühingute seadus, § 1 lg 2)

Nii mittetulundusühingute kui ka sihtasutuste ümberkujundamine teist liiki juriidiliseks isikuks ei ole seadusega lubatud (Mittetulundusühingute seadus, § 1 lg 4; Sihtasutuste seadus, § 1 lg 3).

Mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv on Eestis viimase 15 aasta jooksul jõudsalt kasvanud (Joonis 1.1). 2002. aasta 1. jaanuari seisuga oli Eestis registreeritud 15 886 mittetulundusühingut ning 15 aasta jooksul on nende arv peaaegu kahekordistunud – 2016. aasta alguse seisuga tegutses Eestis 31 371 mittetulundusühingut. (Statistika, 2016)

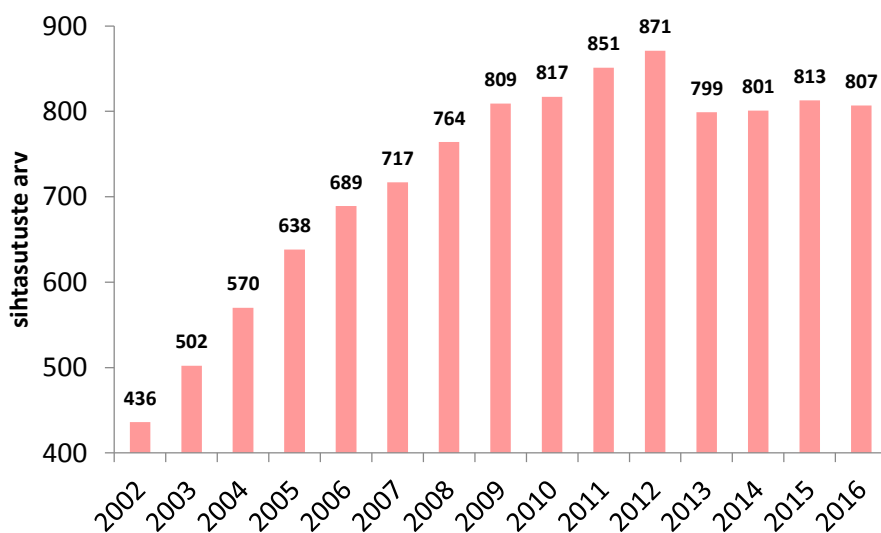
Mittetulundusühingute arvu kasvu võib seostada mitmete faktoritega. Ühelt poolt on tõukavaks teguriks kindlasti kodanikuühiskonna senisest suurem haare ning inimeste soov ühiskonnale midagi tagasi anda. Teisalt võib ühingute arvu suurenemist seostada ka meie riigi Euroopa Liidu liikmeks astumisega, kuna sellega kaasnesid paljud erinevad toetused erinevate projektide tarbeks.

Joonis 1.1. Mittetulundusühingute arv Eestis aastatel 2002-2016 aasta alguse seisuga
Allikas: Autori koostatud lisas 1 esitatud andmete põhjal

Mittetulundusühingud kuuluvad mittetulundussektorisse ning viimane on Eestis ka oluline töödandja. Lisaks on mittetulundusühing juriidiliselt sobiv ühingu vorm erinevate ühiskondlike valdkondade arendamiseks, kui seejuures ei ole oluline kasumi teenimine.

Sarnaselt mittetulundusühingutele on ka Eestis registreeritud sihtasutuste arv viimase 15 aasta jooksul oluliselt kasvanud (Joonis 1.2).

Joonis 1.2. Sihtasutuste arv Eestis aastatel 2002-2016 perioodi alguse seisuga
Allikas: Autori koostatud lisas 1 toodud andmete põhjal

Kui 2002. aasta 1. jaanuari seisuga tegutses Eestis 436 sihtasutust, siis 15 aastat hiljem, 2016. aasta alguses oli sihtasutusi juba 807. Seejuures on märkimisväärne, et nii mittetulundusühingute kui ka sihtasutuste puhul on organisatsioonide arv kasvanud kuni 2012. aastani, pärast mida on ilmnenud langustrend.

See viitab asjaolule, et 2012. aasta jooksul on mittetulundusühinguid ja sihtasutusi registrist oluliselt suuremal määral kustutatud. Registrist kustutamise eelduseks on seejuures tegevuse lõpetamine. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste arvu vähenemist sellel konkreetsetel perioodil võib muuhulgas olla mõjutanud ka Euroopa Liidu toetuste lõppemine, mistõttu mitmed ühendused, kes täiendavat rahastust ei saanud või kelle projektid olid lõppemas, tegevust enam jätkata ei soovinud.

Sellest hoolimata on mittetulundusühingud ja sihtasutused Eestis oluliseks osaks ühiskonnast ning läbi nende organisatsioonide töö on aastate jooksul huvitavat rakendust leidnud nii nende organisatsioonide töötajad kui ka sihtgrupid.

Nii mittetulundusühinguid kui ka sihtasutusi oli 2016. aasta alguse seisuga registreeritud enim Tallinnas (Tabel 1.1). Tegevusalade poolest tegutses suurim osa mittetulundusühinguid kinnisvarafääris, sihtasutusi aga teistes teenindavates valdkondades.

Tabel 1.1. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste statistika 2016. aasta alguse seisuga: piirkonnad ja tegevusalad

Tunnus	Registreeritud piirkonniti	Tegevusalad
Mittetulundusühingud (n=31 371)	Tallinn (26%) Harju maakond (18%) Tartu maakond (12%)	Kinnisvaraalaane tegevus (35%) Muud teenindavad tegevused (21%) Kunst, meelelahutus ja vaba aeg (21%)
Sihtasutused (n=807)	Tallinn (39%) Tartu maakond (14%) Harju maakond (10%)	Muud teenindavad tegevused (35%) Kunst, meelelahutus ja vaba aeg (18%) Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (15%)

Allikas: Autori koostatud e-äriregistri andmebaasi põhjal (Statistika, 2016)

Arvestades, et mittetulundusühingud tegutsevad mitmetes erinevates valdkondades, tasuks siinkohal lähemalt analüüsida mittetulundusühingute nimelaiendit. Selline nimi näib viitavat asjaolule, et need ühingud ei teeni tulu või on selle teenimine koguni keelatud. Seevastu väliskirjanduses on neid ühendusi nimetatud kasumit mittetaotlevateks organisatsioonideks (*inglise keeles non-profit organisations*). Sellest tulenevalt võiks ka Eesti seadusandluses kaaluda senise nimelaiendi elimineerimist, kuna see ei ole sisult õige ning võib viia

eksllike järeldusteni organisatsiooni eesmärkide ja tegevuse osas. Mittetulundusühingu termini asemel võiks edaspidi kaaluda näiteks „kasumit mittetaotleva ühenduse“ termini kasutamist.

1.3 Tulumaksusoodustusega ühingute nimekiri

Eestis on mittetulundusühingute ja sihtasutuste (aga ka usuliste ühenduste) tegevuse hõlbustamiseks ja läbipaistvuse suurendamiseks loodud tulumaksusoodustusega ühingute nimekiri. Sinna kuuluvatele ühingutele annetusi tehes saab füüsiline isik annetuse summa oma maksustavast tulust maha arvata ning juriidiline isik ei pea maksuvabastuse piirmäära ulatuses annetuse pealt tulumaksu tasuma (Tulumaksusoodustusega ... 2015).

Eestis kehtiva Tulumaksuseaduse kohaselt kantakse tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja mittetulundusühingud ja sihtasutused, kes vastavad teatavatele nõuetele. Näiteks peab tulumaksusoodustust taotlev ühing tegutsema avalikes huvides ja heategevuslikult, pakudes kaupu või osutades teenuseid peamiselt tasuta või muul tulu mittetaotleval viisil. Ühing ei tohi teha endaga seotud isikutele rahaliselt hinnatavaid soodustusi ega jagada neile oma vara või tulu ning ühingu halduskulud peavad vastama tegevuse iseloomule ja põhikirjalistele eesmärkidele. (Tulumaksuseadus § 11 lg 2)

Vastav komisjon hindab iga taotleja puhul eraldi, kas organisatsiooni tegevus toimub avalikes huvides ja heategevuslikult ning kellele jaotatakse ühingu vara. Hinnatakse, kui suure osa tegevusest moodustab ettevõtlus ja kuidas kasutatakse sellest teenitud tulu, milline on ühingu varasem maksekäitumine ning õigusaktidest kinnipidamine. (Maksu- ja Tolliamet kinnitas ... 2015)

Seisuga 01.07.2015 oli mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste arv tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjas 2379 (Ibid). See moodustas kõigist 01.07.2015 seisuga registreeritud mittetulundusühingutest ja sihtasutustest (32 275) 7,37%. (Statistika, 2016)

Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kantud ühingud võidakse sealt ka eemaldada. Nimekirjast kustutatakse ühingud, kes on selleks ise soovi avaldanud (ka tegevuse lõpetamise tõttu), aga ka need ühingud, kes on vähemalt kolm korda järjest jätnud esitamata majandusaasta aruande või deklaratsiooni õigusaktides ettenähtud tähtajal või korras või vähemalt kolm korda järjest hilinenud maksusumma tasumisega. (Tulumaksuseadus § 11 lg 2)

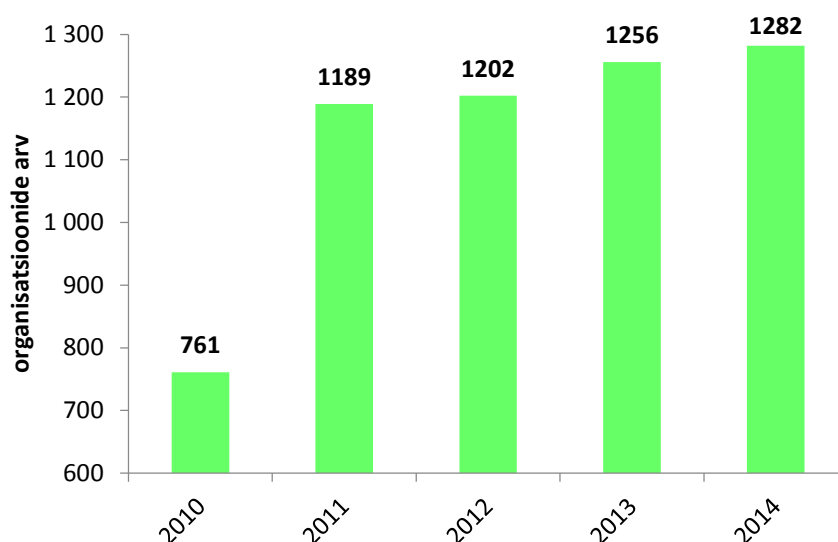
Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kuulumine annab organisatsioonidele võimaluse nii eraisikutest kui ka juriidilisest isikust annetajaid motiveerida, ent paneb organisatsioonile ka kohustuse jätkata tegevust seaduskuulekalt ja läbipaistvalt.

1.4 Annetamise statistika: mittetulundusühingud, sihtasutused ja füüsilised isikud

Mittetulundusühingutel ja sihtasutustel on kohustus kõik rahalised annetused deklareerida Maksu- ja Tolliametile. Samuti on kohustus turuhinnaga deklareerida mitterahalised annetused. Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kantud mittetulundusühingutel ja sihtasutustel tuleb annetused deklareerida selliselt, et deklaratsioonile kantakse lisaks annetaja nimele ja annetatud summale ka annetaja isiku- või registrikood. (Annetamine ...)

Perioodide 2010-2014 kohta Maksu- ja Tolliametile annetusi deklareerinud mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv on toodud allpool (Joonis 1.3). Need organisatsioonid on kantud tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja.

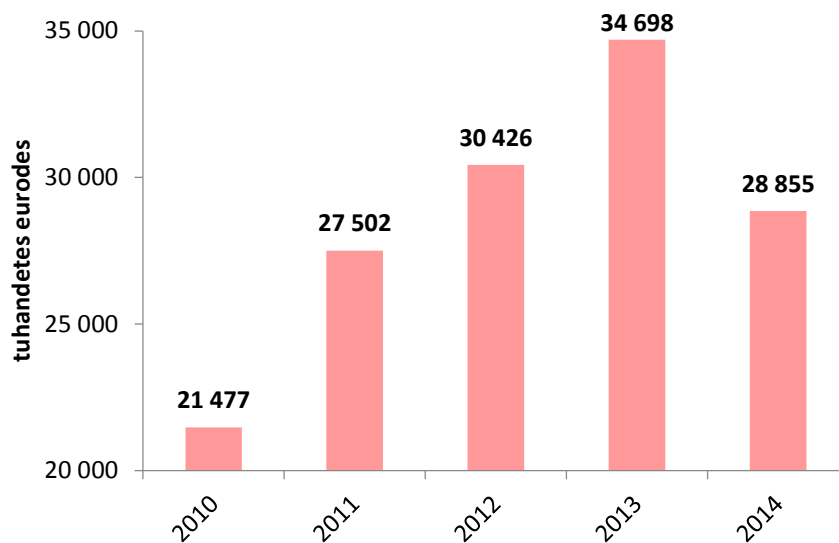
Jooniselt nähtub, et 5-aastase perioodi jooksul on annetusi deklareerinud organisatsioonide arv kasvanud ning märgatav kasv on toimunud 2011. aastal.

Joonis 1.3. Perioodide 2010-2014 kohta annetusi deklareerinud mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv.

Allikas: Autori koostatud lisa 2 toodud andmete põhjal

Sarnaselt annetusi deklareerinud organisatsioonide arvule on perioodil 2010-2014 kasvanud ka nende organisatsioonide deklareeritud annetuste kogusumma (Joonis 1.4). Sarnaselt ülaltoodule on ka annetuste kogusumma kasvanud enim 2011. aastal. Märkimisväärne on asjaolu, et kui vaadeldaval perioodil oli annetusi deklareerinud organisatsioonide arv suurim 2014. aastal, siis annetuste kogusumma jäi sel aastal pigem perioodi keskmise taseme lähedale (keskmine annetuste kogusumma: 28 591 581 €).

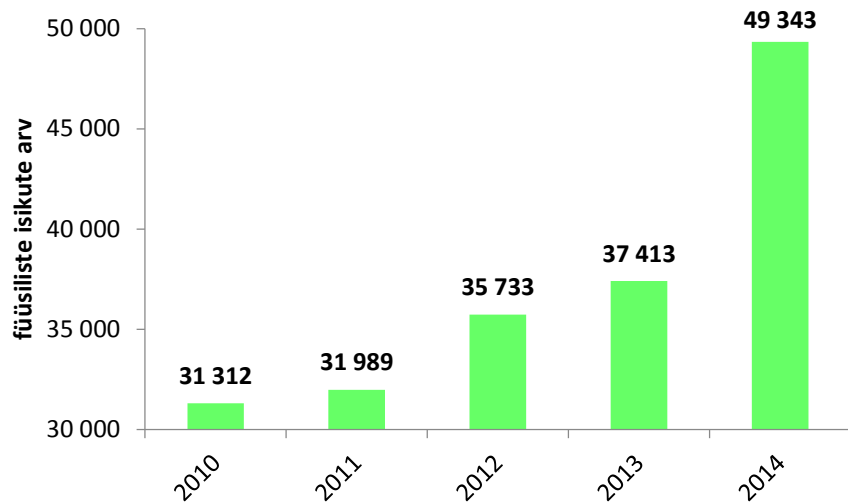

Joonis 1.4. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste perioodide 2010-2014 kohta deklareeritud annetuste summa.

Allikas: Autori koostatud lisa 2 toodud andmete põhjal

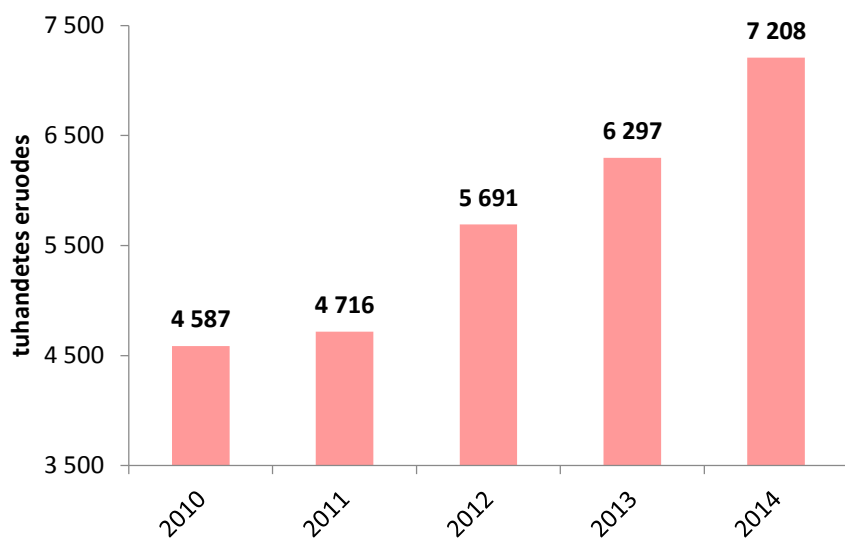
Siinkohal tasub märkida, et annetusi deklareerinud organisatsioonid tegutsevad äärmiselt erinevates valdkondades. Samuti on mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv ja selle muutumine seotud uute organisatsioonide loomise ning eelnevate tegevuse lõpetamisega. Annetusi deklareerinud organisatsioonide arvu kasvu võib siinkohal seostada inimeste suurema huviga kodanikuühiskonna vastu ning annetamise kasvu võib pidada märgiks sellest, et inimeste teadlikkus ja soov aidata on kasvanud.

Sarnaselt annetusi deklareerinud mittetulundusühingute ja sihtasutuste arvule on eelnimetatud perioodil suurenenud Maksu- ja Tolliametile annetusi deklareerinud füüsiliste isikute arv (Joonis 1.5). 2014. aastal on annetajate arv võrreldes 2010. aastaga suurenenud ligikaudu 58% võrra, mida võib kindlasti seostada inimeste suurema huviga annetamise vastu.

Joonis 1.5. Perioodide 2010-2014 kohta annetusi deklareerinud füüsiliste isikute arv
Allikas: Autori koostatud lisa 2 toodud andmete põhjal

Sarnaselt annetusi deklareerinud füüsiliste isikute arvule on sellel perioodil kasvanud ka nende deklareeritud annetuste summa (Joonis 1.6).

Joonis 1.6. Füüsiliste isikute deklareeritud annetused mittetulundusühingutele ja sihtasutustele perioodide 2010-2014 kohta
Allikas: Autori koostatud lisa 2 toodud andmete põhjal

Võrreldes 2010. aastaga on annetuste summa 2014. aastal kasvanud ligikaudu 57% võrra. Samal perioodil kasvas annetusi deklareerinud füüsiliste isikute arv ligikaudu 58%, seega võib järeldada, et annetajate arv on kasvanud, kuid keskmine annetatav summa on jäänud enam-vähem samaks.

1.5 Heategevusega seotud meediakajastused Eestis

Eestis on heategevusorganisatsioone ning heategevust ja annetamist aastate jooksul käsitletud mitmetes uuringutes. Seejuures on käsitletud nii inimeste annetamisharjumusi kui ka organisatsioone, kelleni inimeste annetused jõuavad.

2007. aasta märtsis TNS Emori ja teiste organisatsioonide koostöös läbi viidud uuringust Eesti inimeste suhtumise kohta heategevusse ja abivajajate aitamise viisidesse selgus, et suurimaks ühiskondlikuks probleemiks peetakse inimeste majanduslikku ja sotsiaalset ebarõrdsust ning sellega tihedalt haakuvat kodutute inimeste ja tänavalaste olemasolu. Raha ja esemeid oli viimase aasta jooksul loovutanud heategeval otstarbel 77% eestimaalastest, oluliselt vähem (22%) oli neid, kes olid loovutanud aega (osalenud vabatahtlikuna ettevõtmiste korraldamisel või olnud tugiisikuks). (Üle poole ... 2007)

Asjaolu, et raha ja esemeid oli annetanud rohkem inimesi, kui oli neid, kes olid loovutanud aega vabatahtlikutööle, võib põhjendada mitmeti. Esiteks on raha annetamine inimeste jaoks mugavam – seda on tänapäeval võimalik teha kasvõi mobiilimaksega. Asjade annetamine võimaldab inimestel abivajajatele annetada esemeid, mida ise enam ei vajata. Aja pühendamine nõuab aga suuremat pingutust ja planeerimist, mistõttu on see annetajate seas vähemlevinud.

Eesti uuringufirma Saar Poll OÜ 2015. aasta novembris-detsembris läbi viidud uuringus osales 1035 inimest üle Eesti ning uuringu kohaselt oli 41% inimestest teinud isiklikult viimase 12 kuu jooksul mõne heategevusliku annetuse. Uuringu kohaselt ei avaldanud vastajate sissetuleku tase mõju sellele, kas inimesed on heategevuseks raha annetanud või mitte. Uuringu tulemusena leiti selge seos haridustaseme ja annetamise vahel: mida kõrgem on inimese haridustase, seda meelsamini on ta valmis annetama. Vastajatest, kellel oli omandatud keskharidus, oli valmis annetama iga neljas, samas kui kõrgharidusega elanikest iga teine. (Tulemused, 2016)

Tõenäoliselt on kõrgema haridusega inimesed teadlikumad heategevusorganisatsioonide panusest ning nende toetamise vajadusest ja eesmärkidest, mistõttu on nende valmidus annetada suurem. Teisalt võib kõrgharidusega inimeste suurem valmisolek annetada olla tingitud sellest, et kõrgem haridus on võimaldanud leida suurema sissetulekuga töökoha ning lisaks igapäevakulutustele jätkub inimestel raha ka annetamiseks.

Eesti Ekspress uuris 2013. aastal Eesti suurimate heategevusorganisatsioonide majandusaasta aruandeid uuringule eelnenud aasta kohta. Analüüsi kaasati 4 heategevuslikku mittetulundusühingut ja 7 sihtasutust. Uuringust selgus, et need organisatsioonid majandavad suhteliselt erinevalt. Majandusaasta aruannete analüüs näitas, et otseselt abivajajatele laekub annetuste abil kogutud rahast olenevalt organisatsioonist kohati isegi vähem kui 50%. Analüüsitud mittetulundusühingutel ja sihtasutustel kulus suur osa rahast organiseerimistööle ja ürituste korraldamisele. (Irbus, 2013)

Kahjuks on ka selliseid näiteid, kus Euroopa Liidu fondidest mittetulundusühingutele eraldatav raha on ligi meelitanud inimesi, kes näevad mittetulundusühingutes pigem tuluallikat ja võimalust hästi elada. Mittetulundusühingu põhitegevus ega eesmärk ei tohi olla majandustegevuse kaudu tulu teenimine, aga samas ei välista see kõrgete palkade maksmist töötajatele. (Niitra, 2011)

Heategevusorganisatsioone ja heategevust on Eestis mõningal määral uuritud, kuid see on kindlasti valdkond, mida tuleks edasi analüüsida. Seda seetõttu, et heategevuslikud mittetulundusühingud ja sihtasutused toetavad Eestis paljusid abivajajaid ning seega on nende tegevus igati tänuväärne. Kui heategevusorganisatsioonid ühiskonna elukvaliteedi edendamiseks ei tegeleks, siis on kaheldav, kas ja kuidas tegeleks sellega riik.

2. HEATEGEVUSORGANISATSIOONIDE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

2.1 Kasumit mittetaotlevad organisatsioonid ja tulemuslikkuse hindamise vajadus

Paljud heategevusorganisatsioonid on olemuselt kasumit mittetaotlevad organisatsioonid, ehkki sellist nimelaiendit organisatsioonide juriidilistes nimedes Eestis ei kasutata. Väliskirjanduses on aga keskendutud laiemalt kasumit mittetaotlevate organisatsioonide teemaatikale ning seda on käsitletud ka bakalaureusetöös.

Kasumit mittetaotlev organisatsioon on olemuselt organisatsioon, kus teenitud tulemi jaotamine organisatsiooni üle kontrolli omavate isikute (liikmete, juhatuse) vahel on keelatud. (Kähler, Sargeant 2002)

Seejuures võib mõningaid kasumit mittetaotlevaid organisatsioone, näiteks heategevusorganisatsioone, pidada puhtalt sotsiaalsele ja ühiskondlikule mõjule fokuseerituteks ning teisi, näiteks ametialaseid organisatsioone võib vaadelda kui peamiselt liikmetele fokuseeritud. Paljude organisatsioonide puhul on vahe tegemine keeruline ning esindatud võivad olla ka mõlemad eesmärgid. (Epstein & McFarlan, 2011)

Kasumi taotlemise eesmärgi eemaldamine võib organisatsioonidele kaasa tuua mitmeid probleeme. Näiteks võivad need organisatsioonid võrreldes kasumit taotlevatega vääruslikke ressursse raisata. Mõned neist võivad aga teenitud tulemi jaotamise keelu tõttu leida viise saavutatud ülejäägi realiseerimisel kõrgemate palkade maksmisega töötajatele või muude hüviste pakkumisega. (Kähler, Sargeant 2002)

Kasumit mittetaotlevatel organisatsioonidel on tihti keeruline keskenduda oma missioonile ja lahendada sotsiaalseid probleeme, sest lühiajaliste projektide raames annetuste kogumine või eelarve tasakaalus hoidmine võivad juhtida tähelepanu missiooni saavutamisele kõrvale. Sageli pole neil organisatsioonidel ka kvalifitseeritud personali, kes oleks võimeline mõtlema lühikesest perioodist kaugemale. Lisaks eeltoodule võivad annetajatel ja toetajatel

organisatsioonile antud raha kasutamise kohta olla erinevamad eesmärgid, kui on kasumit taotlevasse ettevõttesse raha paigutanud investoritel. (Epstein & Buhovac, 2009)

Erinevalt äriühingutest ei võimalda saavutatud tulem kasumit mittetaotlevate organisatsioonide puhul organisatsiooni tegevuse edukust hinnata. Paljud kasumit mittetaotlevad organisatsioonid ei pruugi osata eristada edu läbikukkumisest, mistõttu võib komplitseeritaks osutada ka tehtud vigadest õppimine (Kähler, Sargeant 2002).

Seega on heategevusorganisatsioonidel äriühingutest teistsugused eesmärgid ning kahtlemata on nende organisatsioonide tulemuslikkuse hindamiseks vaja teatavaid analüüsi-meetodeid. Viimased peaksid võimaldama heategevusorganisatsioonidel oma edukust hinnata ning selgelt välja tuua tegevuse kitsaskohad, andes seejuures suuna vajalikele muudatustele. Rakendatavad meetodid ei tohiks olla ülemäära keerulised ning peaksid võimaldama organisatsioonidel oma põhitegevusele pühenduda.

2.2 Kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse hindamise võimalused

Eelmisest alapeatükist selgus, et kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse hindamine on oluline valdkond, ent kahjuks on sellealaseid uuringuid võrreldes äriühingute vastavate uuringutega veel suhteliselt vähe.

Põhjus võib peituda asjaolus, et kesksete mõõdikute väljatöötamine kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse mõõtmiseks on raskendatud, kuna mittetulunduslikud organisatsioonid tegutsevad äärmiselt erinevates valdkondades. Lisaks sellele võib ühel organisatsioonil olla ka mitu erinevat, ebapüsivat ja kohati ka üksteise suhtes vastuolulist eesmärki, mis samuti raskendavad sobivate mõõdikute leidmist. Ühe võimalusena kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse mõõtmiseks nähakse administratiivkulude osatähtsuse leidmist kogukuludest. (Kähler, Sargeant 2002)

Administratiivkulusid võib üldiselt liigitada kuludeks, mille tekkimine ei ole otseselt seotud heategevuslike teenuste osutamisega. (Charities ... 2013)

Ehkki eelnevalt märgitud suhtarvude analüüsi meetodit on laialdastelt ja mõneti ka õigustatult peetud ebaadekvaatseks tulemuslikkuse mõõdikuks, kasutatakse seda tihti näiteks heategevusorganisatsioonide tulemuslikkuse võrdlemisel. (Kähler, Sargeant 2002)

Arvestades, et administratiivkulude osatähtsuse leidmisel kogukuludest võib osutuda keeruliseks heategevusega seotud ja administratiivsete kulude eristamine, ei pruugi leitavad osatähtsused olla omavahel võrreldavad ning nende kõrvutamise võib viia ekslike tulemusteni. (Charities ... 2013)

Epstein & Buhovac on kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse hindamise võimaliku meetodina välja pakkunud organisatsiooni finantssuhtarvude analüüsimise (Tabel 2.1).

Tabel 2.1. Finantssuhtarvud ja -näitajad kasumit mittetaotlevate organisatsioonide jaoks

Kategooria	Finantssuhtarvud ja -näitajad
Administratiivne efektiivsus	<ul style="list-style-type: none"> • administratiivkulude osatähtsus kogukuludest • administratiivkulude ja kogutulude suhe
Heategevusprogrammi efektiivsus	<ul style="list-style-type: none"> • heategevusega otseselt seotud kulude ja kogutulude suhe • heategevusprogrammi kulude osatähtsus kogukuludest • heategevusprogrammi kulude suurenemine • kogukulude ja kogutulude suhe
Annetuste kogumise efektiivsus	<ul style="list-style-type: none"> • osatähtsus annetustest, mis jääb alles pärast nende saamiseks tehtud kulutuste mahaarvamist • annetuste kogumiseks tehtud kulude ja kogutulude suhe • annetuste kogumise kulude osatähtsus kogukuludest
Teised finantstulemuslikkuse mõõdikud	<ul style="list-style-type: none"> • tulu suurenemine

Allikas: (Epstein & Buhovac, 2009)

Eestis ei ole heategevusorganisatsioonide majandusaasta aruannetes sisalduv informatsioon esitatud piisava detailsusega võimaldamaks eristada annetuste kogumise efektiivsusega seotud finantssuhtarve. Näiteks ei ole majandusaasta aruannetes avalikustatud annetuste saamisega seotud kulusid. Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö kolmandas peatükis analüüsitud üksnes neid finantssuhtarve ja -näitajaid, mida on võimalik leida organisatsioonide tulemiaruanetes esitatud informatsiooni põhjal.

Tulemiaruanetes ei sisaldu näiteks ka administratiivkulude kirje, mistõttu on töö kolmandas peatükis leitud tööjõukulude osatähtsus kogukuludest. Eelnimetatu kõrval on hinnatud ka kõikide teiste kulukirjete osatähtsust kogukuludest.

Kogukulude ja -tulude suhte analüüsimisel on leitud analüüsitava organisatsioonide tulude ja kulude vaheline korrelatsioon 5-aastase perioodi jooksul.

Lisaks on bakalaureusetöö kolmandas peatükis analüüsitud organisatsioonide tulude muutumist (sealhulgas nii kasvamist kui ka kahanemist) 5-aastase perioodi jooksul. Selle kõrval on vaadeldud ka heategevusega otseselt seotud (st programmikulude) ning mitteseotud kulude muutumist võrreldes tulude muutumisega.

Administratiivkulude temaatikat on kasumit mittetaotlevates organisatsioonides uurinud D. Wise, kes märkis, et suurtel heategevusorganisatsioonidel on administratiivkulude osatähtsus kogukuludest madalam kui väiksematel organisatsioonidel ning seda saavutatud mastaabiefekti tõttu. Sellest tulenevalt peaksid valdkonna uurijad omavahel võrdlema sarnase suurusega organisatsioone, kuna sfääri üldiste näitajatega võrdlemine võib organisatsioonide tulemuslikkuse osas viia eksitavate tulemusteni. (Kähler, Sargeant 2002)

Eelnimetatud aspekti on püütud arvestada ka lõputöö kolmandas peatükis, kus heategevusorganisatsioonide kulude hindamisel ei ole võrreldud erinevaid organisatsioone omavahel, vaid kulude ja nende struktuuride muutumist nendes organisatsioonides aastate lõikes.

A. Abrahami käsitluse kohaselt aitab finantstulemuste mõõtmine läbi majandussuhtarvude analüüsi ära tunda organisatsiooni tugevusi ja nõrkusi. Arvestades, et kasumit mittetaotleva organisatsiooni missiooni võib pidada selle organisatsiooni olemasolu põhjuseks, on kohane keskenduda finantsressursside kasutamisele missiooni täitmise eesmärgil. (Abraham, 2004)

Seega peaks kasumit mittetaotlevatel organisatsioonidel eksisteerima sisemine aruandlus, mis võiks hõlmata kasutadaolevate ressursside laiemat analüüsi. Ühelt poolt peaks organisatsioonidel olema võimalik mõõta ressursside kasutust põhitegevuse teostamise seisukohast ning teisalt peaks olema võimalik hinnata ka ressursside realiseerimise efektiivsust.

2.3 Administratiiv- ja lisakulude mõju annetamisotsustele

Tõenäoliselt on paljud annetajad vähemalt korra mõelnud, kuidas heategevusorganisatsioon nende annetatud raha kasutas. Enamasti annetajad arvavad, et kui neid ajendas annetama abivajaja palve ja soov omalt poolt panustada, siis liigub annetus otsejoones abivajajani. Tegelikuses ei pruugi see nii olla. Kuna heategevusorganisatsioonid sõltuvad suure osas inimeste annetustest ning teisalt võib-olla ka liikmetelt saadavatest tasudest, siis tuleb ka organisatsiooni kulud nende arvelt katta. Mõnes mõttes teadlikumad annetajad teevad enne annetamisotsuse langetamist eeltööd, uurides erinevate organisatsioonide tausta ning võib-olla

süvenetakse ka organisatsiooni aruannetesse. Sealt saadav informatsioon organisatsiooni kulude, eriti kõrgete ülalpidamiskulude kohta võib tekitada annetajates arusaama, et annetus ei pruugi jõuda abivajajani, vaid sellest kaetakse organisatsiooni ülalpidamisega seotud kulusid.

A. Gneezy, U. Gneezy ja E. A. Keenan on uurinud inimeste vastumeelsust heategevusorganisatsioonide lisakuludele (*inglise keeles overhead*) (A. Gneezy *et al* 2014).

Lisakulude mõiste on administratiivkulude mõistest laiem, hõlmates lisaks viimasele ka annetuste kogumisega seotud kulusid. Seega on lisakulud kõik sellised kulud, mis ei ole suunatud otseselt heategevusprogrammidele. (Overhead ...)

Annetajad väldivad heategevusorganisatsioone, kus lisakulud on suured, seega on heategevusorganisatsioonid surve all ning püüavad kulutada rohkem otsestele programmikuludele kui lisakuludele. Annetajate surve heategevusorganisatsioonidele võib viia mitmete negatiivsete tagajärgedeni – näiteks võivad organisatsioonid püüda oma kulusid väiksemana näidata ning võib tekkida tendents, kus toetatakse ainult neid heategevusprogramme, millega kaasnevad lisakulud on madalad. (A. Gneezy *et al* 2014)

M. Framjee kohaselt on tendents keskenduda „headele“ ja halbadele“ kuludele väär ning samuti on seda ka suhtarvude kasutamine heategevusorganisatsioonide hindamisel. Selle asemel peaksid organisatsioonid keskenduma vajalikele tegevustele, muretsemata selle pärast, kas organisatsiooni suhtarvud on avalikkuse jaoks aktsepteeritavad ning pigem tuleks heategevusorganisatsioonide puhul hinnata nende saavutusi. (Why cost ... 2016)

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu 2011. aastal koostöös SA Poliitika-uuringute Keskus Praxisega välja antud vabauhenduste käsiraamatus on vabauhendustele jaoks lahti kirjutatud erinevad võimalused annetuste kogumiseks ja toetajate leidmiseks. Muuhulgas on autorid märkinud, et avalikkuses on levinud eksiarvamus, nagu oleks “õiged annetused” vaid need, mis lähevad konkreetse eesmärgi saavutamiseks ja jõuavad täiel määral abivajajani ning kui osa annetustest läheb organisatsiooni ülalpidamiseks või töötajate palgakuludeks, on tegemist raha sihipäratu kasutamisega. Siiski peab annetajale selge olema, milleks tema annetust kasutatakse. (Rammo, 2011).

Imselt ei ole ühegi heategevusorganisatsioonil, eriti mastaapsel organisatsioonil, võimalik toimetada tööjõukuludeta. Paljud heategevusorganisatsioonid teenivad oma peamise tulu laekuvatest annetustest ja toetustest, seega on need ka üheks sisendiks, millest organisatsiooni kulusid kaetakse – suurteil organisatsioonidel võib selleks lihtsalt rohkem kuluda.

Annetajad võivad tihti tajuda, et heategevusorganisatsioonid, kes kulutavad suurema osa oma tuludest administratiivkuludele, on vähemväärtuslikud ning madalate administratiivkuludega ühendustele annetades on rohkem võimalik „midagi muuta“. Tegelikult tuleks annetajatel tähelepanu pöörata organisatsiooni poolt ühiskonnale avaldatavale mõjule, tegevuse läbipaistvusele ning juhtimise ja eestvedamisega seotud aspektidele. (Charities ... 2013)

Annetajad võivad tunda, et nende annetus on avaldanud suuremat mõju, kui nad teavad, et annetus läheb otse abivajajatele, vastupidiselt sellele, kui nende panusest makstakse heategevusorganisatsioonides töötasusid või ülalpidamiskulusid (A. Gneezy *et al* 2014).

Heategevusorganisatsioonide eesmärk on kogutud annetuste summa maksimeerimine ning tihti ei huvitu nad sellest, kas lisakulud on kaetud mõnest esialgselt suuremast annetusest või jaotatud kõigi annetajate vahel. Annetajad, seevastu omavad kindlat eelistust – nad soovivad, et nende raha läheks „heasse kasutusse“ – teisisõnu abivajajatele. A. Gneezy, E.A Keenan ja U. Gneezy on esitanud ühe võimaliku lahenduse, mis võimaldaks vähendada inimeste vastumeelsust lisakulude osas, pakkudes annetajatele lisakuludevaba annetust. See tähendab, et heategevusorganisatsioon katab oma administratiiv- ja tegevuskulud mõne esialgse suurema annetusega ning kõigile teistele annetajatele antakse võimalus lisakuludevabaks annetuks. Küsimus, mis jääb siiski lahtiseks, seisneb selles, milline on lisakuludevabade annetuste üleüldine mõju. Nimelt – kas selle meetodi rakendamine võimaldaks tõsta üleüldist annetamist või nihutaks see lihtsalt annetusi ühest organisatsioonist teise. Lisaks sellele võib meetodi rakendamine lisakulude ebapopulaarsust annetajate hulgas veelgi tõsta. (Ibid).

Lisakuludevaba annetuste propageerimine Eestis tooks tõenäoliselt kaasa annetamise kasvu. Seda vähemalt nende organisatsioonide puhul, kes seda ideed esimestena esitlevad. Teisalt on keeruline sellise suurannetaja leidmine, kes oleks nõus organisatsiooni tegevuskulusid katma. Samuti võib osutada keeruliseks tegevuskulude eelarvestamine ning seetõttu ka suurannetaja poolse vajaliku panuse prognoosimine. Kahtlemata nõuab selline tegutsemine organisatsioonilt ka suuremat läbipaistvust.

3. EESTIS TEGUTSEVATE MITTETULUNDUSÜHINGUTE JA SIHTASUTUSTE ÜLEVAADE JA NENDE TEGEVUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

3.1 Ülevaade heategevusorganisatsioonidest ja analüüsimeetoditest

Bakalaureusetöös on uuritud kahe Eestis tegutseva mittetulundusühingu – MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit ja MTÜ Naerata Ometi ning nelja sihtasutuse – SA Heategevusfond Dharma, SA Heategevusfond Aitan Lapsi, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond ja SA Eesti Lastefond perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarundeid. Konkreetsed organisatsioonid on ühed suurimad heategevusorganisatsioonid Eestis ning nende poolne panus Eesti ühiskonda on aastate jooksul olnud märkimisväärne. Nimelt on need organisatsioonid toetanud aastate jooksul puudustkannatavaid peresid ja lapsi – ühiskonna kõige nõrgemaid.

Analüüsimisel on kasutatud organisatsioonide majandusaasta aruandeid, millele on kõigil isikutel ligipääs internetis ning see võimaldab kasutatud andmeid kontrollida.

Bakalaureusetöös on kasutatud kvantitatiivseid andmeid organisatsioonide majandusaasta aruannetest, kuna nendest saadav informatsioon võimaldab hinnata organisatsioonide annetuste kasutamist vaadeldava perioodi jooksul. Paralleelselt kvalitatiivse uuringu kasutamine oleks võimaldanud saada organisatsioonidega seotud inimestelt täiendavat teavet ühenduste tegevuse edukuse või ebaedukuse kohta, kuid bakalaureusetöö piiratud mahu tõttu seda analüüsimeetodit ei kaasatud. Seda võiks kindlasti kaaluda tulevikus läbi viidavates uuringutes.

Informatsioon organisatsioonide asutamise aasta ning nende missiooni või põhikirjalise eesmärgi kohta on esitatud tabelis 3.1. Ehkki organisatsioonid on suhteliselt erineva vanusega, on nende põhitegevus või missioon seotud ühiskonna nõrgemate liikmete abistamise ja toetamisega. Eelduslikult on nende organisatsioonide peamised kulutused seotud annetamise, toetamise ning heategevusprojektide finantseerimisega. Organisatsioonid püüavad neile kasu-

tada antud vahenditega täita oma eesmärgid, millest lähtuvalt saab nende organisatsioonide motiive kokkuvõtvalt nimetada heategevuslikeks. Tabelis esitatud organisatsioonid on kantud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja, mida käsitleti bakalaureusetöö esimeses peatükis.

Tabel 3.1. Organisatsioonide asutamisaeg ja peamine eesmärk

Organisatsioon	Asutamise aasta	Missioon või põhikirjaline eesmärk
MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit	1996	Lasterikaste perede väärtustamine ja kaitsmine, nende olukorra uurimine ja lahendustele kaasaitamine riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide abil.
MTÜ Naerata Ometi	2009	Vahendada abi ühiskonna nõrgematele - puudustkannatavate perede ja erivajadustega laste abistamine.
SA Dharma	2001	Heategevuslik kultuuri, hariduse, spordi, vaimusfääri ja abivajajate toetamine avalikes huvides.
SA Eesti Lastefond	1988	Lastekaitse igakülgne arendamine ja teadlikult lapsesõbraliku ühiskonna kujundamine.
SA Heategevusfond Aitan Lapsi	2009	Vähekindlustatud lastele teatri, kunsti ja kirjandusega seotud elamuste pakkumine.
SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond	2000	Äratada kaaskodanikes hoolivust ja tähelepanu ühiskonna kõige õrnemate ja nõrgemate liikmete suhtes.

Allikas: Autori koostatud lisas 4 esitatud allikate põhjal

Tulemiaruanete analüüsimise eesmärgiks ei ole nende organisatsioonide omavaheline võrdlemine, tuues välja näiteks ühe organisatsiooni annetuste ja toetuse kasutamise efektiivsuse võrreldes teistega. Selline lähenemine oleks liialt pealiskaudne, arvestades asjaolu, et uuritavad organisatsioonid on oma olemuselt erinevad. Samuti satuks selline käsitlus vastuolu bakalaureusetöö teise peatükiga, kus esitatud informatsiooni kohaselt tuleks omavahel võrrelda üksnes sarnase suuruse ja tegevushaardega organisatsioone.

Bakalaureusetöö raames seati eesmärgiks leida heategevusorganisatsioonidele võimalus oma tegevuse tulemuslikkuse hindamiseks. Töö kolmandas peatükis on keskendunud olulisematele tulemiaruanetes kajastatud tulude ja kulude kirjetele ning nende abil analüüsitud teises peatükis kirjeldatud finantssuhtarve ja -näitajaid.

Heategevusorganisatsioonide tulude ja kulude omavaheline korrelatsioon on esitatud tabelis 3.2. Korrelatsiooni leidmiseks on iga organisatsiooni puhul kaasatud 5-aastase perioodil teenitud tulud ja tehtud kulutused. Tabelist selgub, et kõikide organisatsioonide puhul

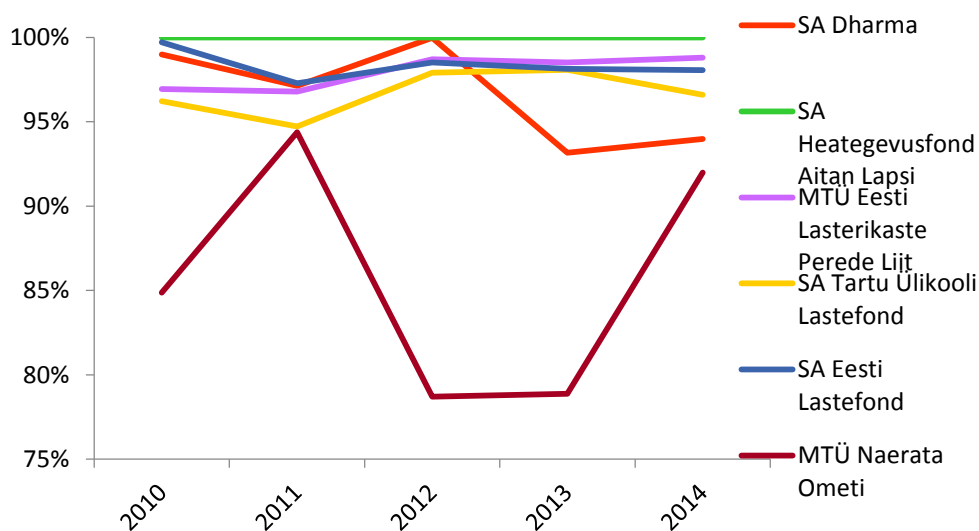
on korrelatsioon positiivne ja suhteliselt tugev. Selline seos viitab asjaolule, et tulud ja kulud on omavahel statistilises sõltuvuses ning muutuvad perioodide lõikes iga organisatsiooni puhul sarnaselt.

Tabel 3.2. Heategevusorganisatsioonide tulude ja kulude vaheline korrelatsioon perioodil 2010-2014.

Organisatsioon	Tulude ja kulude vaheline korrelatsioon perioodil 2010-2014
SA Dharma	94%
SA Heategevusfond Aitan Lapsi	97%
MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit	100%
SA Tartu Ülikooli Lastefond	96%
SA Eesti Lastefond	100%
MTÜ Naerata Ometi	96%

Allikas: Autori koostatud lisades 5-10 esitatud andmete põhjal

Analüüsitava mittetulundusühingute ja sihtasutuste peamiseks tuluallikaks on aruandeperioodidel saadud annetused ja toetused (Joonis 3.1). Seejuures on oluline, et samanimelises tulude kirjes sisalduvad üksnes annetused ja toetused, mis on saadud väljastpoolt organisatsiooni – see tähendab, kogutud erinevate kampaaniate ja programmide raames.

Joonis 3.1. Analüüsitava mittetulundusühenduste saadud annetuste ja toetuste osatähtsuse muutused kogutuludest perioodil 2010-2014

Allikas: Autori koostatud lisades 5-10 esitatud andmete põhjal

Annetused ja toetused moodustavad peaaegu kõikide organisatsioonide kogutuludest vaadeldavatel aastatel enam kui 90%. Erandiks on MTÜ Naerata Ometi, kes on vaadeldaval perioodil teeninud tulu ka ettevõtlusest.

Eeltoodust tulenevalt on annetused ja toetused vaadeldavate organisatsioonide jaoks võrdlemisi olulised tuluallikad, seega mõjutab nende suurenemine või vähenemine organisatsioonide tööd olulisel määral. Järgnevalt keskendutakse bakalaureusetöös sellele, kuidas äsja käsitletud annetusi ja toetusi organisatsioonide tegevuse tarbeks kasutatakse.

Mittetulundusühingutele ja sihtasutustele kehtestatud soovituslikud tulemiaruaande kirjed on koos selgitustega esitatud lisas 3. Seejuures tuleb arvestada, et lisas 3 on esitatud üksnes need tulemiaruaande kirjed, mille sisu mõistmine on bakalaureusetöö seisukohast oluline ning teiste mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulemiaruaanded võivad olenevalt organisatsiooni spetsiifikast hõlmata teistsuguse sisu või nimetusega kirjeid.

Eelnimetatud kuue heategevusorganisatsiooni tulemiaruaannete kuludega seotud kirjed on esmaseks analüüsimiseks jaotatud kahte gruppi. Esimesse kuuluvad kulud, mis on seotud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektidega ning jagatud annetuste ja toetustega. Seejuures on jooniste puhul eraldi välja toodud, kas tegemist oli sihtotsatabeliste finantseeringutega, jagatud annetuste ja toetustega või mõlemaga. Teise grupi moodustavad lisakulud – kulud, mis ei ole otseselt seotud heategevusega. Sinna on liigitatud mitmesugused tegevuskulud, tööjõukulud, põhivara kulum ja väärtuse langus ning muud kulud.

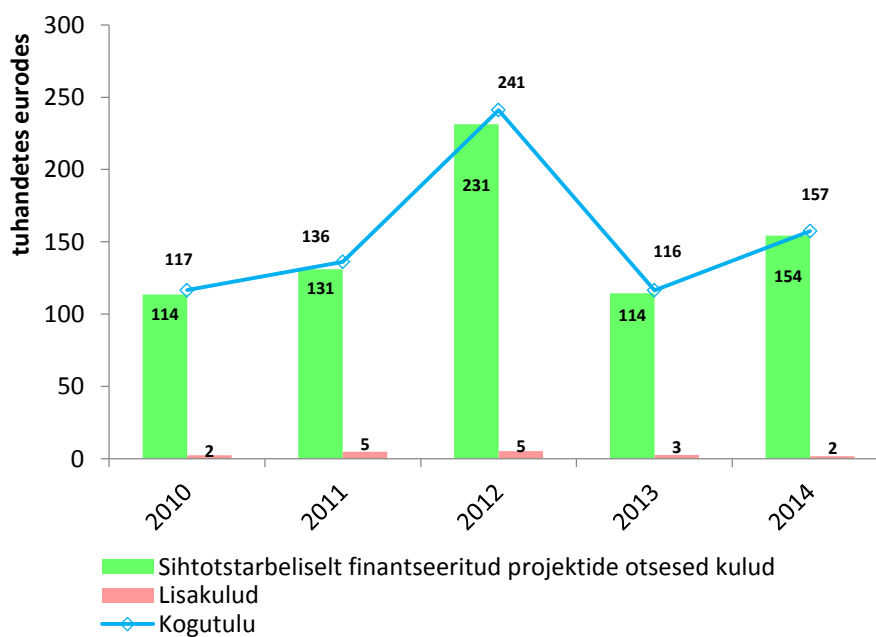
Sellise jaotamise eesmärgiks on võrrelda 5-aastase perioodi jooksul otseselt heategevusse suunatud kulusid ning lisakulusid vaadeldava aja jooksul toimunud muutustega kogutuludes. Arvestada tuleb asjaoluga, et sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud sisaldavad näiteks ka nende heategevusprojektidega seotud tööjõukulusid. Raamatu pidamise Toimkonna juhendis esitatud soovitusliku tulemiaruaande skeemi kohaselt on tööjõukulusid võimalik esitada kahel tulemiaruaande kirjel. See tähendab, et need võivad sisalduda sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsestes kuludes kui ka kirjel tööjõukulud.

Sellest tulenevalt pole ehk päris õige väita, et sihtotstarbeliste finantseeringutega otseselt seotud kulud on alati suunatud otseselt üksnes heategevusele. Bakalaureusetöös käsitletavate organisatsioonide tulemiaruaannetes puuduvad viited majandusaasta aruande lisadele, mistõttu ei selgu, kui suured on sihtfinantseeringute puhul näiteks tööjõukulud. Viimaste mõju elimineerimine tulemiaruaannetele tuginedes on seetõttu võimatu. Tulemiaruaannete kirjade analüüsimisel ja järelduste tegemisel tuleb seda aspekti kindlasti arvesse võtta.

Analüüsi teises osas on uuritud kõikide organisatsioonide 2010-2014. aasta kulude struktuure. Kui analüüsi esimene osa annab ülevaate sellest, kuidas on aastate lõikes muutunud heategevusega seotud ja mitteseotud kulud, siis kulustruktuuri analüüs toob välja, milliste kulude osatähtsus kogukuludest on vaadeldaval perioodil muutunud.

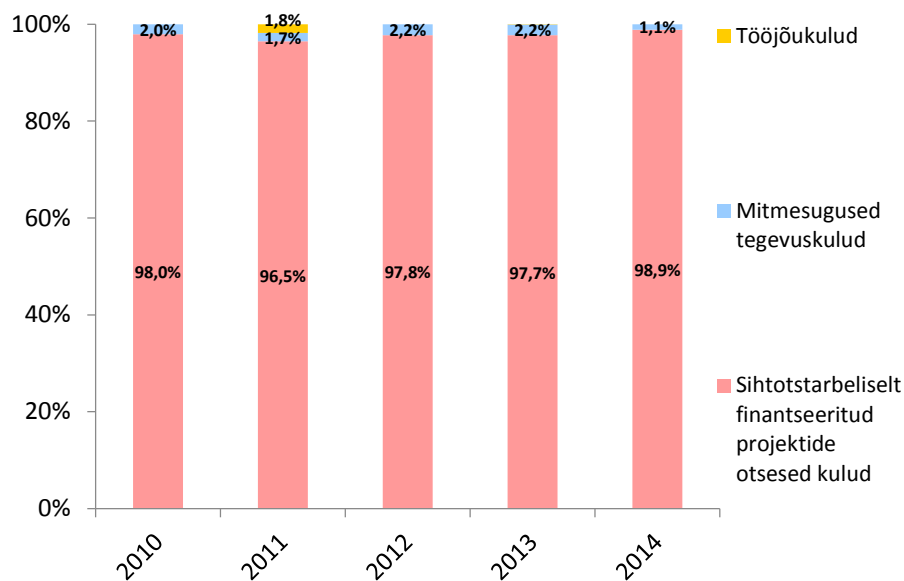
3.2 MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit

Organisatsiooni heategevusega otseselt seotud kulud, lisakulud ja kogutulud perioodil 2010-2014 on esitatud joonisel 3.2. Jooniselt nähtub, et organisatsiooni tulud on olnud suhteliselt muutlikud, liikudes suhteliselt ühtlases tempos sihtotstarbeliste finantseeringutega seotud kuludega. Lisakulude stabiilsusest võib järeldada, et tulude oluline kasv või kahanemine vaadeldava perioodi jooksul ei ole organisatsiooni ülalpidamiskulusid oluliselt mõjutanud.

Joonis 3.2. MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega
Allikas: Autori arvutused lisas 5 esitatud andmete põhjal

Organisatsiooni kulude struktuur on esitatud joonisel 3.3. Jooniselt nähtub, et nii mitmesuguste tegevuskulude kui ka sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otseste kulude osatähtsus kogukuludest ei ole oluliselt muutunud.

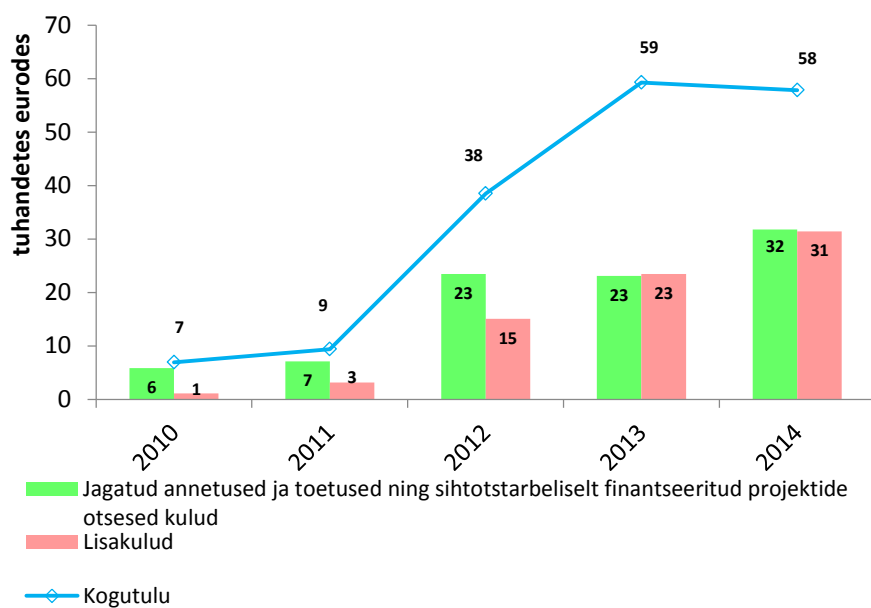
Joonis 3.3. MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit kulude struktuur perioodil 2010-2014
Allikas: Autori arvutused lisas 5 esitatud andmete põhjal

Selline stabiilsus suhteliselt muutlike tulude tingimustes näitab, et organisatsioon on annetuste efektiivsele kasutamisele tähelepanu pööranud. Edukaimaks võib ühingu puhul pidada 2014. aastat, mil tehtud kuludest ligi 99% oli suunatud heategevusse. Saavutatud maksimaalne efektiivsus ei erine oluliselt teistel aastatel saavutatust.

3.3 MTÜ Naerata Ometi

Mittetulundusühingu jagatud annetused ja toetused ning sihtotstarbeliste finantseeringutega seotud kulud on esitatud joonisel 3.4. Jooniselt on näha, et ühingu tulud on vaadeldava perioodi jooksul oluliselt kasvanud – see võib olla põhjendatav asjaoluga, et organisatsioon loodi 2009. aastal. Ühes tuludega on kasvanud ka jagatud annetused ja toetused ning tehtud sihtfinantseeringutega seotud kulud. Alates 2012. aastast on olulisel määral kasvanud organisatsiooni lisakulud, olles 2013. ja 2014. aastal peaaegu võrdsed heategevusse suunatud summadega.

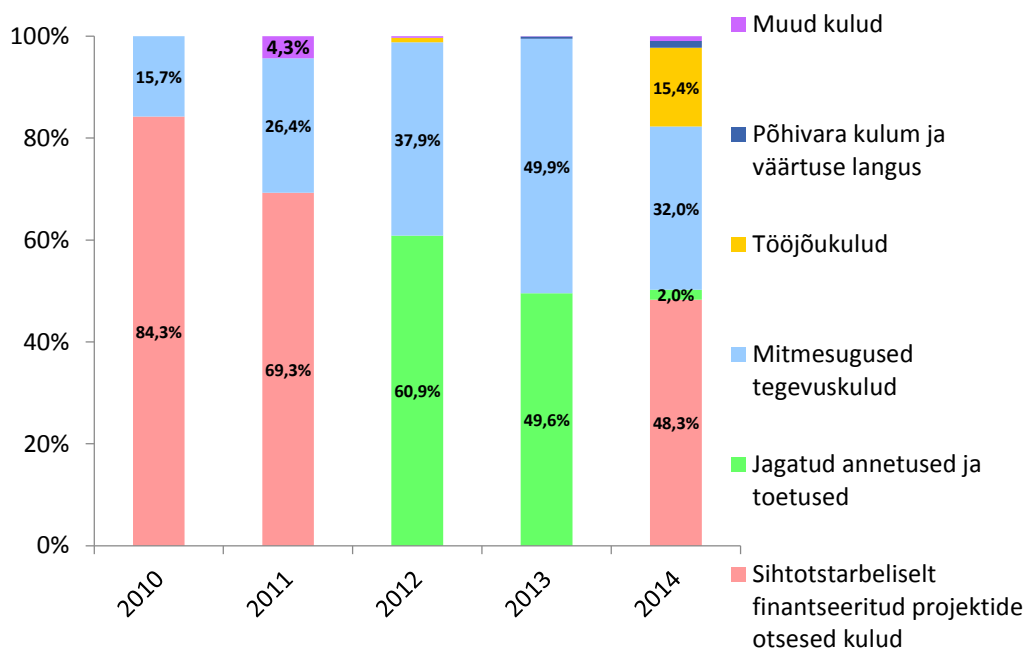
Põhjust, miks lisakulud on nii suurel määral kasvanud, on keeruline välja tuua. Kulude struktuuri analüüsitakse edasi järgmisel joonisel, et saada selgust lisakulude alakomponentideks olevate kulude ja nende muutumise kohta.

Joonis 3.4. MTÜ Naerata Ometi jagatud annetused ja toetused, sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega

Allikas: Autori arvutused lisas 6 esitatud andmete põhjal

MTÜ Naerata Ometi kulude struktuur on esitatud joonisel 3.5.

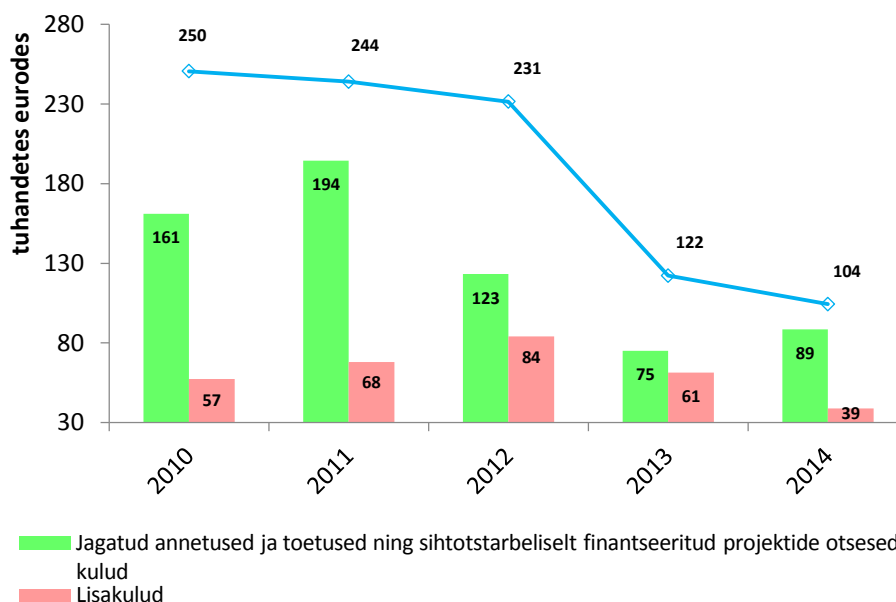
Joonis 3.5. MTÜ Naerata Ometi kulude struktuur perioodil 2010-2014

Allikas: Autori arvutused lisas 6 esitatud andmete põhjal

Kulustruktuuri jooniselt selgub, et MTÜ Naerata Ometi jagatud annetuste ja toetuste ning sihtfinantseeringute osatähtsus kõiigist kuludest on perioodil 2010-2013 langenud. Teisalt on sel perioodil jõudsalt kasvanud mitmesuguste tegevuskulude osatähtsus kogukuludes. Vaadeldava perioodi viimasel, 2014. aastal, on mitmesuguste tegevuskulude osatähtsust kogukuludes vähendanud tööjõukulud. Organisatsiooni jaoks võib efektiivseimaks pidada 2010. aastat, mil tehtud kuludest 84% oli suunatud heategevusse. Ebaefektiivseimaks võib märkida 2013. aastat, mil vastav osatähtsus oli ligikaudu 50%. See tähendab, et ühing tegutses efektiivseimalt aastal, mil kogutulused teeniti kõige vähem.

3.4 SA Dharma

Heategevusorganisatsiooni jagatud annetuste, toetuste ning tehtud sihtotstarbeliste finantseeringutega seotud kulud on toodud joonisel 3.6. Perioodil 2010-2014 on organisatsiooni tulud langenud ligikaudu 58%.

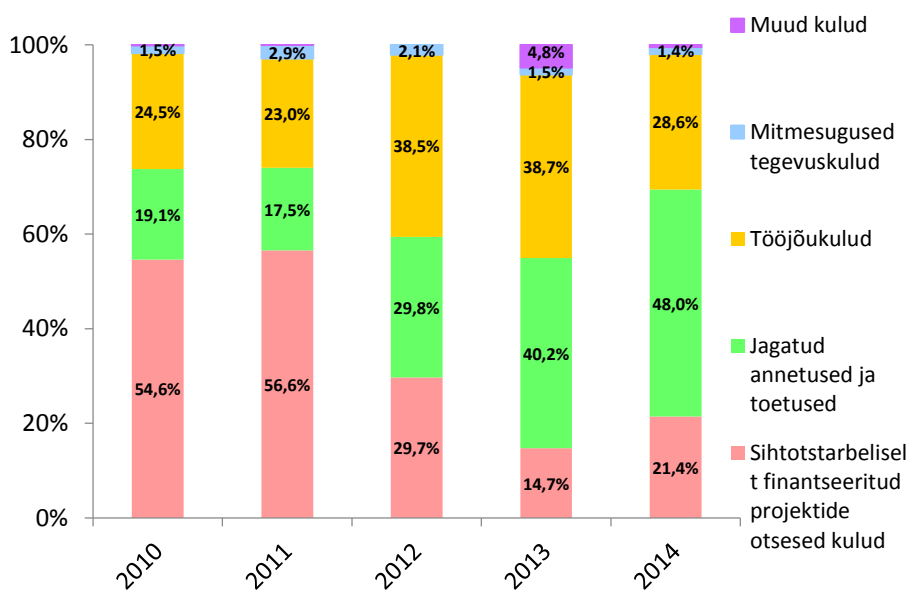
Joonis 3.6. SA Dharma jagatud annetused ja toetused, sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega

Allikas: Autori arvutused lisas 7 esitatud andmete põhjal

Ühes oluliselt vähenenud tuludega on perioodil 2012-2013 vähenenud ka otseselt heategevusega seotud kulude osatähtsus kogukuludest. See tähendab, et kahanevate tulude tingimustes on eelnimetatud perioodil rohkem kärbitud heategevusega otseselt seotud kulusid ning lisakulude osatähtsus kõigist kuludest on suurenenud (joonis 3.7).

Kahtlemata on selline tulemus organisatsiooni jaoks märk sellest, et perioodidel, kus kasutadaolevaid ressursse on vähem, tuleks selle võrra ka vähendada organisatsiooni lisakulusid, mitte otseselt heategevusesse suunatud kulude osatähtsust.

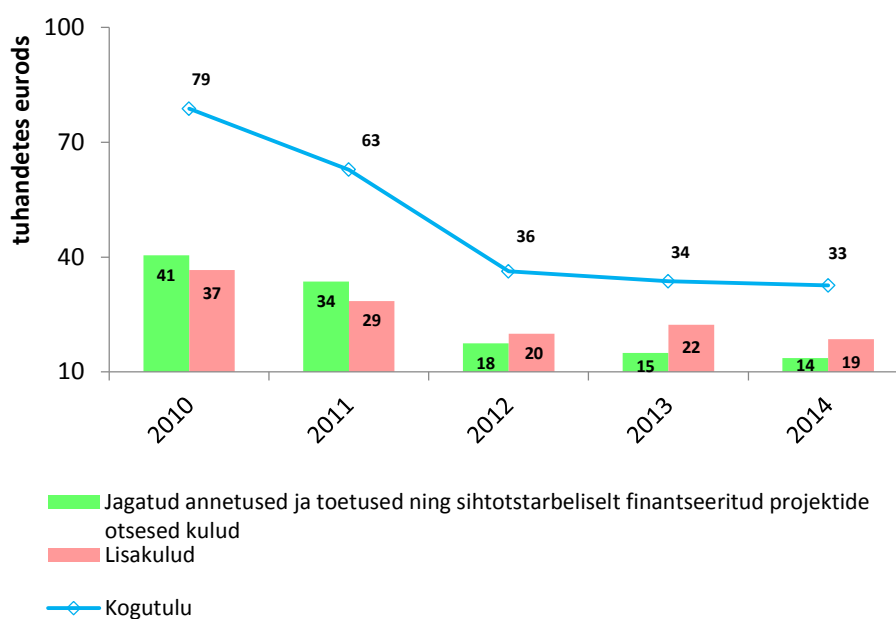
Joonis 3.7. SA Dharma kulude struktuur perioodil 2010-2014

Allikas: Autori arvutused lisas 7 esitatud andmete põhjal

Sihtasutuse jaoks võib efektiivseimaks pidada 2011. aastat, mil heategevusega seotud kulud moodustasid kõigist kuludest ligikaudu 74%. Ebaefektiivseim oli aga 2013. aasta, mil tulud võrreldes efektiivseima aastaga vähenesid ligi 50% ning heategevusega otseselt seotud kulud moodustasid kõigist kuludest üksnes ligikaudu 55%.

3.5 SA Eesti Lastefond

Sihtasutuse 2010-2014 aastal jagatud annetuste ja toetuste ning tehtud sihtfinantseeringutega seotud kulud on võrreldes selle perioodi tuludega esitatud joonisel 3.8.

Joonis 3.8. SA Eesti Lastefond jagatud annetused ja toetused, sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega

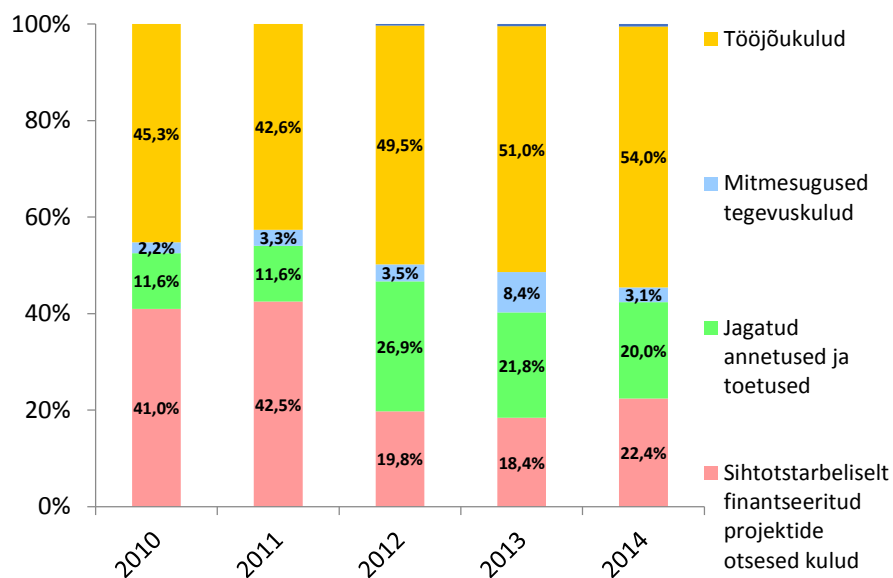
Allikas: Autori arvutused lisas 8 esitatud andmete põhjal

Joonise analüüs näitab, et 5 aasta jooksul on organisatsiooni tulud langenud ligikaudu 59%. Langustrendi näitavad ka jagatud annetuste ja toetuste ning tehtud sihtfinantseeringute summa, mis on vaadeldava perioodi jooksul langenud ligikaudu 66%.

Sama ei saa väita organisatsiooni lisakulude kohta – ehkki ka lisakulud on langenud, on nende summa perioodil 2012-2014 otseselt heategevusega seotud kuludest suurem.

Selline trend on organisatsiooni jaoks kindlasti murettekitav. On mõistetav, et aastatel, kus tulusid teenitakse vähem, on võimalik vähem ressursse heategevusse suunata. Siiski tuleks sellisel juhul hoolikalt jälgida ka lisakulusid, et viia abivajajateni võimalikult suur osa teenitud tuludest.

SA Eesti Lastefond kulustruktuuri analüüs eelnimetatud perioodi kohta on esitatud joonisel 3.9. Tööjõukulude osatähtsus kõiigist kuludest on sel perioodil oluliselt suurenenud, jõudes 2014. aastal koguni 54%ni. Heategevusega otseselt seotud kulude osatähtsus kõiigist kuludest on olnud muutlik, ületades 2010-2011 aastal 50% taset ning jäädes 2012-2014 alla selle taseme.

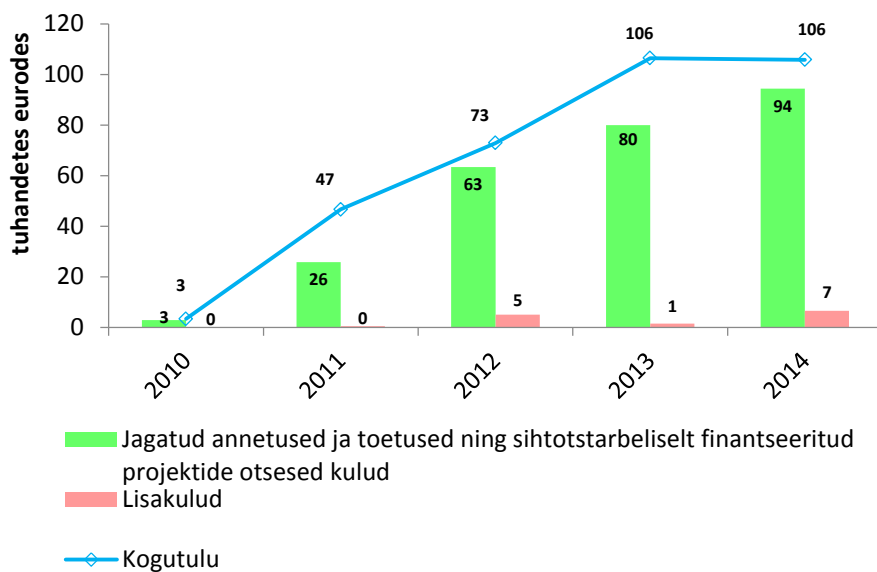
Joonis 3.9. SA Eesti Lastefond kulude struktuur perioodil 2010-2014
Allikas: Autori arvutused lisas 8 esitatud andmete põhjal

Sihtasutuse jaoks võib edukaimaks pidada 2011. aastat, mil heategevusega seotud kulud moodustasid kõigist kuludest ligikaudu 54%. Seevastu 2013. aastal olid tulud võrreldes efektiivseima aastaga langenud 46% ning otseselt heategevusse suunatud summa moodustades kõigist kuludest 2013. aastal üksnes ligikaudu 40%.

3.6 SA Heategevusfond Aitan Lapsi

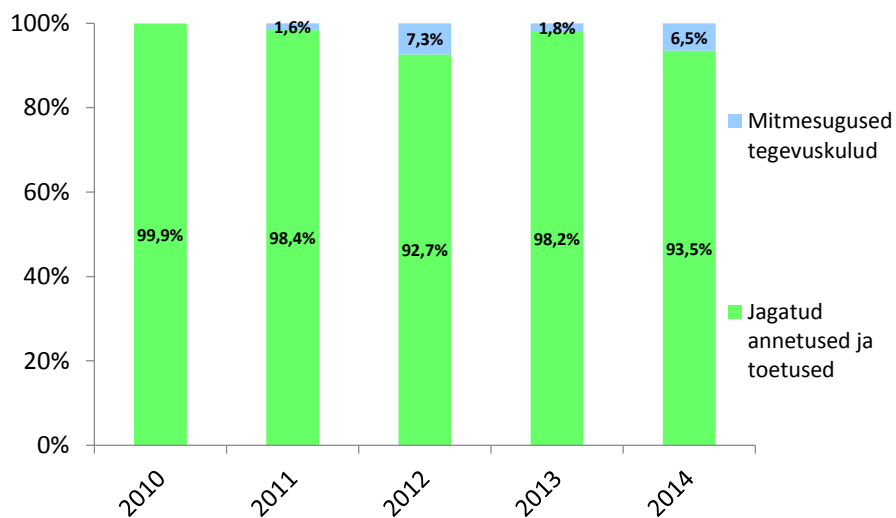
Sihtasutuse näol on tegemist suhteliselt noore organisatsiooniga, mis on loodud 2009. aastal. Organisatsiooni jagatud annetused ja toetused ühes lisakulude ja kogutuludega on esitatud joonisel 3.10. Andmete analüüs näitab, et kogu vaadeldava perioodi jooksul on sihtasutuse tulud kasvanud (5-aastase perioodi jooksul on tulud 35 korda suurenenud). Samas suurusjärgus on ka organisatsiooni jagatud annetused ja toetuste kasv (enam kui 31 korda).

Lisakulud on vaadeldaval perioodil varieerunud, ent olnud siiski püsivalt madalad. Sihtasutuse tegevuse edukus on hea näide sellest, kuidas heategevus on võimalik oluliste lisakuludeta ning organisatsioon on lühikese ajaloo jooksul saavutanud suhteliselt efektiivse tegutsemismustri.

Joonis 3.10. SA Heategevusfond Aitan Lapsi jagatud annetused ja toetused ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega
Allikas: Autori arvutused lisas 9 esitatud andmete põhjal

Sihtasutuse kulude struktuur perioodil 2010-2014 on esitatud joonisel 3.11.

Joonis 3.11. SA Heategevusfond Aitan Lapsi kulude struktuur perioodil 2010-2014
Allikas: Autori arvutused lisas 9 esitatud andmete põhjal

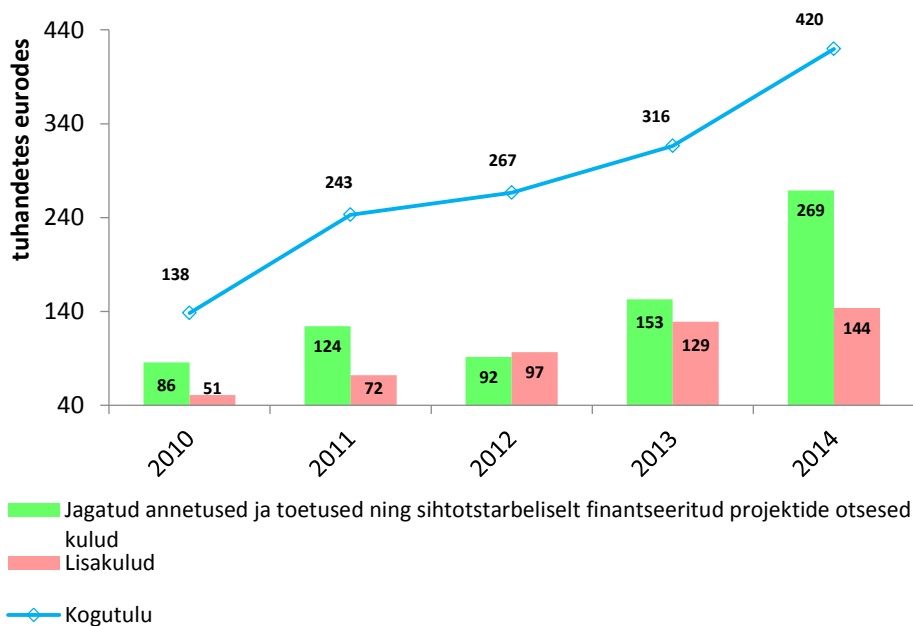
Püsivalt madal tegevuskulude tase viitab asjaolule, et heategevusorganisatsiooni siht-rühma – Eesti lasteni on jõudnud suur osa annetusi.

Sihtasutuse jaoks võib efektiivseimaks pidada esimest tegevusaastat, mil peaaegu kõik kulud tehti heategevuslikel eesmärkidel. Seevastu 2012. aastal, mil tulud võrreldes efektiivseima aastaga kasvasid ligi 24 korda, oli otseselt heategevusega seotud kulude osatähtsus kõigist kuludest ligikaudu 93%. Olgugi, et tegemist on efektiivsuse langusega, on organisatsiooni heategevuslike kulude osatähtsus kogukuludest siiski väga kõrge.

Tegevuskulusid on aidanud madalal tasemel hoida annetuste kogumise viis. Nimelt on inimestel võimalus annetada taaraautomaatide juures, kus tagastatud taara eest saadav rahasumma on võimalik mõne nupuvajutusega suunata heategevusorganisatsioonile.

3.7 SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond

Sihtasutuse perioodil 2010-2014 jagatud annetused ja toetused ning sihtotstarbeliste projektidega seotud otsesed kulud on esitatud joonisel 3.12.

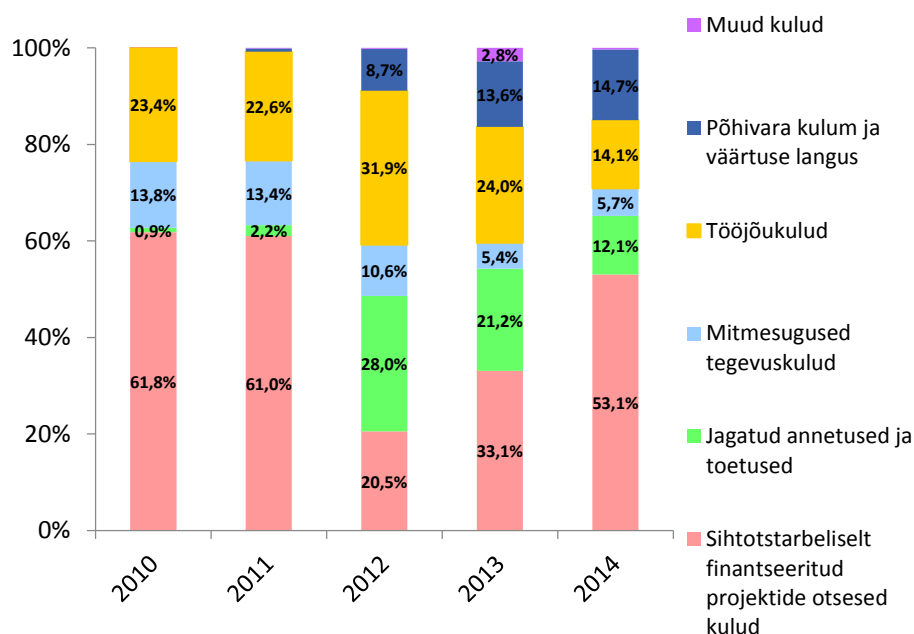
Joonis 3.12. SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond jagatud annetused ja toetused, sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud ning lisakulud perioodil 2010-2014 võrreldes sellel perioodil teenitud tuludega

Allikas: Autori arvutused lisas 10 esitatud andmete põhjal

Andmeanalüüsisist selgub, et sihtasutuse tulud on 5-aastase perioodi jooksul tõusnud ligi 204% võrra. Enam-vähem sarnast tendentsi näitavad ka sihtfinantseeringutega seotud kulud, välja arvatud 2012. aastal, mil nendes kuludes on toimunud väike langus.

Eranditult on 5-aastase perioodi jooksul kasvanud ka organisatsiooni lisakulud, kusjuures nende kasvamine (182%) on veidi aeglasem kui seda oli organisatsiooni tulude kasv. Arvesse tuleb võtta ka asjaolu, et organisatsioon omab põhivara, mida amortiseeritakse ning amortisatsioonikulu kuulub kogukulude hulka.

SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond kulude struktuur perioodil 2010-2014 on esitatud joonisel 3.13.

Joonis 3.13. SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond kulude struktuur perioodil 2010-2014
Allikas: Autori arvutused lisas 10 esitatud andmete põhjal

Organisatsiooni heategevusega seotud kulud moodustavad kõigist kuludest peaaegu igal aastal enam kui 50% (välja arvatud 2012. aastal).

Ehkki joonisel 2011. aasta amortisatsioonikulu ei avaldu, on see olemas ning perioodil 2012-2014 on põhivara kulumi ja väärtuse languse osatähtsus kõigist kuludest kasvanud. See lubab järeldada, et amortiseeritav vara on soetatud 2011. aastal ning see on mõjutanud ka nii 2011. aasta kui ka järgnevate perioodide kulude struktuure.

Sihtasutuse jaoks võib efektiivseimaks pidada 2014. aastat, mil otseselt heategevusega seotud kulud moodustasid kõigist kuludest ligi 65%. Ebaefektiivseimal, 2012. aastal oli see osatähtsus üksnes 49%, ent siis olid ka teenitud tulud 57% võrra madalamad.

Bakalaureusetöö kolmandas peatükis analüüsitud heategevusorganisatsioonid on aastatel 2010-2014 majandanud suhteliselt erinevalt. Ehkki bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks ei olnud nende organisatsioonide omavaheline võrdlemine, on järgmises peatükis välja toodud mõned nähtunud tendentsid.

3.8 Heategevuslike organisatsioonide tulemuslikkus ja järelused

Kuue heategevusorganisatsiooni kulustruktuuride analüüsist lähtuvalt on perioodide 2010-2014 kohta esitatud kokkuvõtte tabelis 3.3. Tabelis on kõigi organisatsioonide kohta välja toodud annetamisega otseselt seotud kuludest lähtuvalt efektiivseim ja ebaefektiivseim aasta koos sellel aastal teenitud tuludega.

Tabel 3.3. Heategevusorganisatsioonide annetamisega otseselt seotud kulude võrdlus kulude struktuuri alusel efektiivseimaks ja ebaefektiivseimaks liigitatud aastal.

Organisatsioon	Efektiivseim aasta		Ebaefektiivseim aasta	
	Kogutulu, €	Annetamisega otseselt seotud kulude osatähtsus kogukuludest (%)	Kogutulu, €	Annetamisega otseselt seotud kulude osatähtsus kogukuludest (%)
MTÜ Eesti Lasterikaste Perede	157 438€ (2014)	99%	116 529 € (2011)	96%
MTÜ Naerata Ometi	6 932 € (2010)	84%	59 284 € (2013)	50%
SA Dharma	244 023 € (2011)	74%	122 206 € (2013)	55%
SA Eesti Lastefond	62 818 € (2011)	54%	33 660 € (2013)	40%
SA Heategevusfond Aitan Lapsi	3 346 € (2010)	100%	72 937€ (2012)	93%
SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond	419 760 € (2014)	65%	266 661€ (2012)	49%

Allikas: Autori arvutused lisades 5-10 esitatud tulemiaruanete kirjade põhjal

Tabelis kajastatud informatsiooni analüüsimise tulemusena võib organisatsioonid kulustruktuuride ja teenitud tulude muutumise põhjal jaotada kolme gruppi:

- 1) Organisatsioonid, kelle kogutulu tabelis esitatud aastatel kasvas ning kelle heategevusega otseselt seotud kulude osatähtsus kõigist kuludest on tõusnud. Nendeks organisatsioonideks on MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit ning SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond.
- 2) Organisatsioonid, kelle kogutulu tabelis esitatud aastatel kasvas, ent kes sellest suunasid otseselt heategevuseks protsentuaalselt vähem ressursse. Nendeks organisatsioonideks on MTÜ Naerata Ometi ning SA Heategevusfond Aitan Lapsi. Arvestada tuleb asjaolu, et SA Heategevusfond Aitan Lapsi puhul oli heategevuslikel eesmärkidel tehtud kulude osatähtsus 5-aastase perioodi jooksul siiski püsivalt üle 90%.
- 3) Organisatsioonid, kelle kogutulu tabelis esitatud aastatel vähenes ning kes suunasid otseselt heategevusele ka protsentuaalselt vähem ressursse. Nendeks organisatsioonideks olid SA Dharma ning SA Eesti Lastefond.

Esimesse gruppi liigitatud organisatsioonide puhul saab järeldada, et kogutulude kasvades on organisatsioonide tegevus efektiivsemaks muutunud ning organisatsioonide sihtgruppideni on jõudnud rohkem annetusi ja toetusi. Selline tendents on positiivne nii organisatsiooni, abivajajate kui ka annetajate jaoks, sest suuremate tulude arvelt ei ole protsentuaalselt rohkem kulutatud organisatsiooni ülalpidamiseks.

Teise gruppi liigitatud organisatsioonide puhul on olukord vastupidine. Ka nende organisatsioonide tulud on vaadeldaval perioodil kasvanud, ent tabelist selgub, et heategevusega otseselt seotud kulude osatähtsus kõigist kuludest on protsentuaalselt suurem just perioodidel, mil tulud olid väiksemad. Arvestada tuleb ka asjaolu, et teise gruppi liigitatud organisatsioonid on analüüsitavatest noorimad, mistõttu võib tegevuskulude kasvamist seostada organisatsioonide arenguga. Suurenenud tegevuskulude eesmärgiks võis olla näiteks avalikkuse teadlikkuse suurendamine ning seeläbi suurenesid ka 5-aastase perioodi jooksul mõlema organisatsiooni tulud.

Kolmandasse gruppi liigitatud organisatsioonide puhul on nende tulud vaadeldava perioodi jooksul vähenenud. Selline tendents on nende organisatsioonide jaoks kindlasti ohumärk, sest organisatsioonide sihtrühmadeni on jõudnud vähem annetusi. Tulude drastilise langemise põhjust on siinkohal keeruline välja tuua. Kahtlemata tuleks organisatsioonidel

oma tegemistest avalikkusele rohkem märku anda, tekitades nii annetajates huvi nii organisatsiooni tegevuse kui ka abivajajate suhtes. Suurem tähelepanu ja läbipaistvus organisatsioonide tegevuse suhtes võimaldaks kaasata rohkem annetusi ja toetusi ning seeläbi abivajajaid veel rohkem toetada.

Niisiis on organisatsioonide ressursikasutus vaadeldaval perioodil olnud suhteliselt erinev. On selge, et suured heategevusorganisatsioonid ei ole võimelised majandama lisakuludeta, ent nii annetajate kui ka abivajajate seisukohast on oluline, et organisatsioonid omaksid lisakulude üle kontrolli ning seda eriti muutuvate tulude tingimustes. Ühelt poolt ei tohiks tulude oluline suurenemine viia selleni, et märkimisväärselt kasvavad ka organisatsiooni lisakulud ning heategevusse suunatakse protsentuaalselt vähem ressursse kui eelnevatel perioodidel. Teisalt, kui organisatsiooni tulud langevad, peaks vähenema organisatsiooni lisakulude, mitte otseselt heategevusse suunatud summade osatähtsus kogukuludest.

Heategevusorganisatsioonid peaksid stabiilsete tulude tagamiseks olema avalikkusele rohkem nähtavad, see tähendab, et annetajaid tuleks oma tegemistest teavitada. See võimaldaks annetamist Eestis regulaarsemaks muuta. Annetajatel (nii juriidilistel kui ka füüsilistel isikutel) on lihtsam annetada läbi heategevusorganisatsioonide, ent annetajatel tuleb arvestada ka heategevusorganisatsiooni ülalpidamiskuludega.

Bakalaureusetöö kolmandas peatükis käsitletud suhtarvude analüüsimeetodit võiksid rakendada ka heategevusorganisatsioonid. Tegemist on väga lihtsa meetodiga, mis võimaldab kulustruktuuridest ja nende muutumisest head ülevaadet saada. Arvestada tuleb ka asjaolu, et organisatsioonide valduses on oluliselt rohkem finantsandmeid, kui seda on avalikustatud majandusaasta aruandes. Sellest tulenevalt võiks organisatsioonide sisemine aruandlus hõlmata lisaks eelpool käsitletud suhtarvude analüüsimisele ka bakalaureusetöö teises peatükis esitatud suhtarvude analüüsi annetuste kogumiseks tehtud väljaminekute kohta. Heategevusorganisatsioonid võiksid avalikkusele anda infot näiteks selle kohta, kui palju on nad kulutanud ühe euro annetuste teenimiseks. Selline analüüs võiks toimuda jooksvalt, et majandusaasta lõppedes oleks võimalik annetuste kogumise ja kasutamise efektiivsust hinnata.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli hinnata heategevusorganisatsioonide tegevuse tulemuslikkuse hindamise vajadusi ning leida nende organisatsioonide jaoks sobivad võimalused oma tegevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks. Eesmärgi saavutati läbi asjakohase väliskirjanduse analüüsi, rakendades sobivaks peetud meetodeid kuue Eesti heategevusorganisatsiooni perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiaruanete analüüsimisel.

Bakalaureusetöö esimesest peatükist selgus, et heategevusel ja annetamisel on ühiskonnas oluline roll. Inimesed loodavad heategevusorganisatsioonide abile ning on valmis ka neid organisatsioone isiklikest ressurssidest toetama. Eestis tegutsevad paljud heategevusorganisatsioonid mittetulundusühendustena – sihtasutuste ja mittetulundusühingutena. Selliste organisatsiooni vormide valiku eesmärgiks on eraldada omanike huvi isiklikest huvidest, et jõuda oma tegevuse kaudu võimalikult paljude abivajajateni. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv on viimase 15 aasta jooksul Eestis jõudsalt kasvanud ning seda võib pidada märgiks kodanikuühiskonna aktiivsemaks muutumisest. Oma roll on heategevuses ka Eesti riigil, kes on mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste tegevuse efektiivsemaks muutmiseks aluse pannud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirjale. Viimane võimaldab nii eraisikutel kui ja juriidilistel isikutel saada sõna otseses mõttes tulumaksusoodustust, ent paneb nimekirja kuuluvatele ühingutele kohustuse ja vastutuse tegevust läbipaistvalt jätkata. Maksu- ja Tolliameti andmetele tuginevast statistikast nähtus, et perioodil 2010-2014 kasvas annetusi deklareerinud mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv, väikese erandiga võib sama väita ka nende deklareeritud annetuste kogusummale. Kasvutrendi oli näha ka nii füüsiliste isikute arvus, kes oma 2010-2014. aasta kohta esitatavates tuludeklaratsioonides annetusi deklareerisid, kui ka nende deklareeritud annetuste kogusummas. See on kahtlemata märk heategevuse populaarsuse suurenemisest Eestis.

Bakalaureusetöö teises peatükis keskenduti laiemalt kasumit mittetaotlevate organisatsioonide tulemuslikkuse hindamise vajaduse ja võimaluste analüüsimisele, kuna heategevusorganisatsioonid kuuluvadki olemuselt just nende hulka. Peatükist ilmnes, et kasumi taotlemise eesmärgi eemaldamine võib organisatsioonidele kaasa tuua mitmeid probleeme alates

ressursside ebaefektiivsest kasutamisest kuni missioonile keskendumisest kõrvalekaldumiseni. Kasumit mittetaotleval organisatsioonil on oluline oma tegevuse tulemuslikkust hinnata, ent sobivate meetodite leidmine võib tihti tulenevalt organisatsioonide eripärasest, tegevusalast ja suurusel keeruliseks osutuda. Ühe võimalusena nähakse organisatsioonide tulude ja kuludega seotud suhtarvude analüüsi ning seda on rakendatud ka bakalaureusetöö kolmandas peatükis. Selline analüüsimeetod on osaliselt põhjendatav bakalaureusetöö peatükis 2.3, kust selgub, et inimeste annetamisotsuseid võivad suuresti mõjutada organisatsiooni tegevuskulud ja nende muutumine aja jooksul. Seejuures eeldavad annetajad, et nende annetus liigub otse abivajajani, mitte organisatsiooni tegevus- või tööjõukulude katteks.

Töö kolmandas peatükis analüüsiti kuue Eestis registreeritud heategevusorganisatsiooni perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued. Peatükist nähtus, et olulise osa organisatsioonide tuludest moodustavavad vaadeldava perioodi jooksul saadud annetused ja toetused, ent ühenduste ressursikasutus muutuvate tulude tingimustes oli suhteliselt erinev.

Heategevusühenduste tulemuslikkuse hindamiseks kasutati heategevusega otseselt seotud kulude põhjal teostatud suhtarvude analüüsi 5-aastase perioodi jooksul. See meetod on heategevusorganisatsioonide jaoks hea võimalus oma tulemuslikkuse hindamiseks, arvestades asjaolu, et organisatsioonisiselt on võimalik kasutada oluliselt rohkem andmeid, kui neid on avaldatud majandusaasta aruannetes.

Analüüsist lähtuvalt jaotati heategevusorganisatsioonid kolme gruppi. Jaotuse aluseks olid vaadeldavatel aastatel saavutatud kõrgeim ja madalaim efektiivsus, selle muutumise suund ning tulude kasvamine või kahanemine samal ajavahemikul.

Varasemalt saavutatud tulemuslikkuse taseme ja selle muutumise analüüsimise alusel on neil ühendustel võimalik seada eesmärgid tulevikuks, et jõuda suurema hulga abivajajateni.

Heategevusühenduste kulustruktuuride niivõrd väikesemahulise analüüsi alusel ei ole võimalik teha paikapidavaid järeldusi. Töö eesmärgiks oli leida organisatsioonidele lihtne meetod oma tegevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks. Selleks ongi lõputöös käsitletud suhtarvude analüüs, mis võiks nendes ühendustes toimuda pideva ja loomuliku protsessina. Selle info avalikustamine suurendaks annetajate silmis ka organisatsioonide usaldusväarsust.

Ühiskonna jaoks niivõrd oluliste organisatsioonide tegelik edukus, aga ka ebaedukus võivad jääda märkamata nii ühiskonnale kui ka organisatsioonidele endile. Seetõttu on selle valdkonna edasine uurimine kõigi osapoolte seisukohast vajalik.

VIIDATUD ALLIKAD

- Abraham, A. (2004). A Model of Financial Performance Analyses Adapted for NPOs. University of Wollongong, pp. 4-8.
- Aitan Lapsi. Heategevusfond Aitan Lapsi. <http://www.aitanlapsi.ee/index.html> (14.03.2016)
- Annetamine ja maksud. EMSL. <http://www.ngo.ee/sites/default/files/files/Infovoldik%20Annetamine%20ja%20Maksud.pdf> (21.02.2016)
- Charities and Administration Costs. ACNC & Queensland University of Technology. (2013). https://www.acnc.gov.au/ACNC/Pblctns/Factsheets/ACNC/FTS/Fact_administration.aspx (01.03.2016)
- Eesti Lastefond. SA Eesti Lastefond. <http://www.elf.ee/index.aw> (12.03.2016)
- Eesti Lasterikaste Perede Liit. MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit. <http://www.lasterikkad.ee/> (12.03.2016)
- Epstein, J. M., & Buhovac, R. A. (2009). Performance Measurement of Not-For-Profit Organizations. – *CMA Management*. Vol. 83, pp. 16-21.
- Epstein, J. M., & McFarlan, F. W. (2011). Measuring the Efficiency and Effectiveness of a Nonprofit's Performance. *Strategic Finance*. Vol. 93, pp. 27-34.
- Eurobaromeetri uuring vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kohta. Euroopa Komisjon. (2009). http://ec.europa.eu/employment_social/2010againstopoverty/extranet/Eurobarometre_091216_ET.pdf (28.02.2016)
- Gneezy, A. Keenan, E. Gneezy, U. (2014). Avoiding overhead aversion in charity. Vol. 346. pp. 632-635.
- Irbus, K. (2013). Suur osa annetustest kulub abi laialijagamiseks. – *Eesti Ekspress*, 1. august.
- Kähler, J. Sargeant, A. (2002). The size effect in the administration costs of charities. Vol. 11. pp. 215-243.
- Kuidas asutada seltsingut? EMSL. (2011). <http://ngo.ee/seltsinguasutamine> (02.03.2016)
Lastefondist. SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond. <http://www.lastefond.ee/lastefondist/> (13.03.2016)

Majandusaasta aruanne. (2011). MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit.

Majandusaasta aruanne. (2013). MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit.

Majandusaasta aruanne. (2014). MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit.

Majandusaasta aruanne. (2011). MTÜ Naerata Ometi.

Majandusaasta aruanne. (2013). MTÜ Naerata Ometi.

Majandusaasta aruanne. (2014). MTÜ Naerata Ometi.

Majandusaasta aruanne. (2011). SA Dharma.

Majandusaasta aruanne. (2013). SA Dharma.

Majandusaasta aruanne. (2014). SA Dharma.

Majandusaasta aruanne. (2011). SA Eesti Lastefond.

Majandusaasta aruanne. (2013). SA Eesti Lastefond.

Majandusaasta aruanne. (2014). SA Eesti Lastefond.

Majandusaasta aruanne. (2011). SA Heategevusfond Aitan Lapsi.

Majandusaasta aruanne. (2013). SA Heategevusfond Aitan Lapsi.

Majandusaasta aruanne. (2014). SA Heategevusfond Aitan Lapsi.

Majandusaasta aruanne. (2011). SA Tartu Ülikooli Lastefond.

Majandusaasta aruanne. (2013). SA Tartu Ülikooli Lastefond.

Majandusaasta aruanne. (2014). SA Tartu Ülikooli Lastefond.

Maksu- ja Tolliamet kinnitas tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja. Raamatupidaja.ee. (2015). <http://www.raamatupidaja.ee/uudised/2015/07/02/maksu--ja-tolliamet-kinnitas-tulumaksusoodustusega-uhingute-nimekirja> (05.03.2016)

Maksu- ja Tolliameti 01.04.2016. a kiri nr 14-2/10812-1.

Mittetulundusühingute seadus. Vastu võetud Riigikogus 6. juunil 1996. a – RT I 1996, 42, 811; RT I, 30.12.2015, 67.

Naerata Ometi. MTÜ Naerata Ometi. <http://www.naerataometi.ee/> (11.03.2016)

Niitra, N. (2011). Ärihandid tõmbavad selga MTÜ lambanaha. – *Postimees*, 12. mai.

- Overhead Ratios are Essential for Informed Giving. Charity Watch.
<https://www.charitywatch.org/charitywatch-articles/overhead-ratios-are-essential-for-informed-giving/133> (08.03.2016)
- Rammo, A. (2011). Kuidas koguda annetusi ja hoida toetajaid? EMSL & Praxis.
<http://www.ngo.ee/sites/default/files/files/Kuidas%20koguda%20annetusi%20ja%20hoida%20toetajaid.pdf> (25.02.2016)
- RTJ 14. Mittetulundusühingud ja sihtasutused (muudetud 2016). Vastu võtnud Raamatu-
pidamise Toimkond 26.01.2016 – RT III, 10.01.2012, 5; RT III, 02.03.2016, 1.
- Sihtasutus Dharma põhikiri. SA Dharma. <http://dharma.ee/et/sihtasutus-dharma-pohikiri>
(14.03.2016)
- Sihtasutuste seadus. Vastu võetud Riigikogus 15. novembril 1995. a – RT I 1995, 92, 1604;
RT I, 30.12.2015, 71.
- Statistika. E-äriregister. Registrate ja Infosüsteemide Keskus. (2016). <http://www.rik.ee/et/e-ariregister/statistika> (14.02.2016)
- Tulemused. Saar Poll. (2016) <http://www.saarpoll.ee/index.php?lang=est&m1=32&news=60>
(05.03.2016)
- Tulumaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 15. detsembril 1999.a – RT I 1999, 101, 903; RT
I, 17.12.2015, 23.
- Tulumaksusoodustusega nimekirja kuulumise eelised. Maksu- ja Tolliamet. (2015).
<https://www.emta.ee/et/registreerimine-ettevotlus/mittetulundusuhingule-sihtasutusele/juhendid/tulumaksusoodustusega> (05.03.2016)
- Väärrikaks ja õnnelikuks: annetamise analüüs ja soovitused. SA Poliitikauuringute Keskus
Praxis. (2011).
http://www.ngo.ee/sites/default/files/files/uuringud/Annetamise_analyys_Praxis_2011_fin.pdf (24.02.2016)
- Why cost ratios are not the best way to assess charities. Third Sector.
<http://www.thirdsector.co.uk/why-cost-ratios-not-best-assess-charities/management/article/1379727> (01.03.2016).
- Why we give. Charities Aid Foundation. (2014)
<https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf-why-we-give-jan14.pdf> (08.03.2016)
- Üle poole Eesti elanike arvates tuleb lapsi ja noori toetada. TNS Emor. (2007)
<http://www.emor.ee/ule-poole-eesti-elanike-arvates-tuleb-lapsi-ja-noori-toetada/>
(28.03.2016)

SUMMARY

PERFORMANCE MEASUREMENT OF CHARITABLE ORGANIZATIONS

Laura Marton

The purpose of this bachelor thesis was to point out the necessity of performance measurement in charitable organizations. Different measurement methods were analyzed in order to find a suitable way for charitable organizations to assess the performance. To achieve the aim, foreign literature related to this subject was analyzed and performance measurement methods found to be appropriate were applied on six Estonian charitable organizations.

Charities carry an important role in our society. The number of non-profit organizations in Estonia has increased during last 15 years, and this could be a sign of civil society becoming more active and conscious.

Removing the purpose of earning profit can lead to several problems among non-profit organizations (NPOs). It can cause waste of resources and NPOs may deviate from their mission. It is difficult for NPOs to assess their performance as there is no purpose to earn profit. Ratio-analysis method was chosen for this thesis and income statements of 6 Estonian charitable organizations were analyzed in order to measure their performance.

Ratio-analysis method gave a good overview of the overhead expenses while revenues changed. This simple method could be applied by those organizations as it helps them to assess and improve their performance.

As small-scale analysis was used for NPOs, it is not possible to come to a valid conclusion. The purpose of this bachelor thesis was rather to point out that although those organizations play such an important role in society, the performance of those organizations has remained unnoticed. For this reason, further research regarding performance measurement of NPOs is undoubtedly necessary.

LISAD

Lisa 1. Mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv aastatel 2002-2014 perioodi alguse seisuga

Aasta	Mittetulundusühingute arv perioodi alguse seisuga	Sihtasutuste arv perioodi alguse seisuga
2002	15 886	436
2003	17 774	502
2004	19 639	570
2005	21 293	638
2006	22 721	689
2007	24 164	717
2008	25 599	764
2009	27 181	809
2010	29 246	817
2011	31 208	851
2012	32 628	871
2013	30 770	799
2014	29 530	801
2015	30 768	813
2016	31 371	807

Allikas: Autori koostatud e-äriregistri andmebaasi põhjal (Statistika, 2016)

Lisa 2. Maksu- ja Tolliameti andmed annetusi deklareerinud organisatsioonide ja füüsiliste isikute kohta perioodil 2010-2014

Aasta	Annetusi saanud mittetulundusühingute ja sihtasutuste arv	Annetuste summa eurodes ühingutele
2010	761	21 476 637
2011	1189	27 502 023
2012	1202	30 426 195
2013	1256	34 697 749
2014	1282	28 855 303

Allikas: Autori koostatud Maksu- ja Tolliameti 01.04.2016. a kirja nr 14-2/10812-1 alusel

Aasta	Annetusi deklareerinud FI arv	Deklareeritud annetused ühingutele (tuhandetes eurodes)
2010	31 312	4 587 363
2011	31 989	4 715 823
2012	35 733	5 690 777
2013	37 413	6 296 946
2014	49 343	7 208 051

Allikas: Autori koostatud Maksu- ja Tolliameti 01.04.2016. a kirja nr 14-2/10812-1 alusel

Lisa 3. Raamatupidamise Toimkonna juhend nr 14: mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulude ja kulude aruande kirjed

Bakalaureusetöö kolmandas peatükis analüüsitud tulemiaruanne kirjade seletused on esitaud töö lisana.

Bakalaureusetöös keskenduti järgmistele tulemiaruanne tulude kirjadele:

Liikmetelt saadud tasud – ühingu liikmetelt regulaarselt saadavad tasud.

- a) Liikmemaksud ja muud mittesihotstarbelised tasud – ühingu liikmetelt aruandeperioodi eest saadud liikme- ja sisseastumismaksud ja muud mittesihotstarbelised tasud.
- b) Sihotstarbelised tasud – ühingu liikmetelt konkreetsete varade soetamiseks või projektide finantseerimiseks saadud ja aruandeperioodi tuluna kajastatud summad.

Annetused ja toetused – aruandeperioodil tuluna kajastatud annetused ja toetused (sh riigieelarvest saadud vahendid), välja arvatud liikmetelt regulaarselt saadavad tasud.

- a) Mitte-sihotstarbelised annetused ja toetused – sihotstarbeliste piiranguteta annetused ja toetused
- b) Sihotstarbelised annetused ja toetused – sihotstarbeliste piirangutega seotud annetused ja toetused

Tulu ettevõtlusest – aruandeperioodil toodete, kaupade ja teenuste müügist ja vahendamisest saadud tulu.

Muud tulud – muud ebaregulaarselt tekkivad tulud, sealhulgas kasum materiaalse põhivara müügist, saadud trahvid ja viivised.

Bakalaureusetöös keskenduti järgmistele tulemiaruanne kulude kirjadele:

Sihotsatarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud – projektidega, mida on finantseeritud kas sihotstarbeliste ühingu liikmetelt saadud tasudega või muude sihotstarbeliste annetuste ja toetustega, otseselt seotud kulud.

Jagatud annetused ja toetused – aruandeperioodil kuluna kajastatud jagatud annetused, toetused ja stipendiumid.

Mitmesugused tegevuskulud – administratiivsetel ja muudel eesmärkidel tehtud tegevuskulud (näiteks raamatupidamisteenuste kulu, konsultatsioonikulud, kantseleikulud, hoolduskulud, reklaamikulud, kindlustus, asutamis- ja uurimiskulud, eraldiste moodustamisega seotud kulud, ebatõenäoliste nõuete allahindluskulu jne).

Tööjõukulud

- a) Palgakulu – aruandeperioodi eest arvestatud palgad, preemiad, puhkusetasud ja muud rahalised ja mitterahalised kompensatsioonid töövõtjatele, sõltumata sellest, kas need on välja makstud või mitte.
- b) Sotsiaalmaksud – eelneval alakirjel loetletud tasudelt arvestatud sotsiaalmaks ja ettevõtte poolt tasutav töötuskindlustusmaks.

Põhivara kulum ja väärtuse langus – materiaalselt ja immateriaalselt põhivaralt arvestatud amortisatsioonikulu ja väärtuse langusest (allahindlustest ja/või mahakandmistest) tekkinud kulu.

Muud kulud – muud ebaregulaarselt tekkivad kulud, sh kahjum materiaalse põhivara müügist; makstud trahvid ja viivised.

Muud finantstulud ja -kulud – kasum (kahjum) finantseerimis- ja investeerimistegevusega seotud välisvaluutas fikseeritud nõuete ja kohustuste (näiteks antud ja saadud laenud) valuutakursside muutustest, intressitulud ja muud finantstulud ja -kulud, mis ei ole seotud tütar- ja sidusettevõtetega ning muude finantsinvesteeringutega.

Tulemiaruaude kirje „muud finantstulud- ja kulud avalikustatakse pärast põhitegevuse tulemi leidmist.

Allikas: (RTJ 14, 2016)

Lisa 4. Informatsioon heategevuslike organisatsioonide missiooni või põhikirjalise eesmärgi kohta

Informatsioon organisatsioonide põhikirjaliste eesmärkide või missioonide kohta pärineb organisatsioonide kodulehekülgedelt.

Mittetulundusühing Eesti Lasterikaste Perede Liit

Allikas: (Eesti Lasterikaste Perede Liit)

Mittetulundusühing Naerata Ometi

Allikas: (Naerata Ometi)

Sihtasutus Dharma

Allikas: (Sihtasutus Dharma põhikiri)

Sihtasutus Eesti Lastefond

Allikas: (Eesti Lastefond)

Sihtasutus Heategevusfond Aitan Lapsi

Allikas: (Aitan Lapsi)

Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond

Allikas: (Lastefondist)

Lisa 5. Mittetulundusühing Eesti Lasterikaste Perede Liit perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Liikmetelt saadud tasud	229	3 762	2 970	1 726	1 893
Annetused ja toetused	112 955	131 819	237 941	114 768	155 545
Tulu ettevõtlusest		50	150		
Muud tulud	3 345	557			
Kokku tulud	116 529	136 188	241 061	116 494	157 438
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-113514	-130928	-231365	-114384	-154252
Mitmesugused tegevuskulud	-2370	-2338	-5310	-2574	-1750
Tööjõukulud	0	-2467	0	-106	
Kokku kulud	-115 884	-135 733	-236 675	-117 064	-156 002
Põhitegevuse tulem	645	455	4 386	-570	1 436
Muud finantstulud ja -kulud	15	101	142		
Aruandeaasta tulem	660	556	4 528	-570	1 436

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit

Lisa 6. Mittetulundusühing Naerata Ometi perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Liikmetelt saadud tasud	0	12	0	0	0
Annetused ja toetused	5 883	8 855	30 283	46 766	53 185
Tulu ettevõtlusest	1 049	516	8 197	12 512	4 516
Muud tulud	0	0	0	6	120
Kokku tulud	6 932	9 383	38 480	59 284	57 821
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-5 848	-7 125	0	0	-30 498
Jagatud annetused ja toetused	0	0	-23 428	-23 071	-1 255
Mitmesugused tegevuskulud	-1 093	-2 715	-14 590	-23 224	-20 239
Tööjõukulud	0	0	-343	0	-9 759
Põhivara kulum ja väärtuse langus	0	0	0	-213	-832
Muud kulud	0	-447	-119	-33	-585
Kokku kulud	-6 941	-10 287	-38 480	-46 541	-63 168
Põhitegevuse tulem	-9	-904	0	12 743	-5 347
Muud finantstulud ja -kulud	9	10	0	0	0
Aruandeaasta tulem	0	-894	0	12 743	-5 347

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. MTÜ Naerata Ometi

Lisa 7. Sihtasutus Dharma perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Annetused ja toetused	247 937	237 028	231 322	113 857	98 065
Tulu ettevõtlusest	2556	6995	60	6 499	4 290
Muud tulud	0	0	0	1 850	2 000
Kokku tulud	250 493	244023	231 382	122 206	104 355
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-119 285	-148 431	-61 581	-20 114	-27334
Jagatud annetused ja toetused	-41 774	-45969	-61 730	-54 932	-61 177
Mitmesugused tegevuskulud	-3 328	-7501	-4 323	-2 052	-1 835
Tööjõukulud	-53 528	-60454	-79 811	-52 874	-36 512
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-160	-107	0	0	0
Muud kulud	-297	-3	0	-6 520	-608
Kokku kulud	-218372	-262465	-207445	-136492	-127 466
Põhitegevuse tulem	32 121	-18 442	23 937	-14 286	-23 111
Muud finantstulud ja -kulud	-978	4425	2 819	2 797	5 899
Aruandeaasta tulem	31 143	-14 017	26 756	-11 489	-17 212

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. SA Dharma

Lisa 8. Sihtasutus Eesti Lastefond perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Annetused ja toetused	78 514	61 104	35 745	33 029	31 952
Muud tulud	232	1 714	537	631	636
Kokku tulud	78 746	62 818	36 282	33 660	32 588
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-31 594	-26 384	-7 412	-6 866	-7 205
Jagatud annetused ja toetused	-8906	-7213	-10 098	-8 130	-6 420
Mitmesugused tegevuskulud	-1701	-2049	-1 306	-3 115	-997
Tööjõukulud	-34 890	-26 483	-18 561	-19 011	-17384
Põhivara kulum ja väärtuse langus	0	0	-111	-165	-166
Muud kulud	0	0	0	0	-1
Kokku kulud	-77 091	-62 129	-37 488	-37 287	-32 173
Põhitegevuse tulem	1 655	689	-1 206	-3 627	415
Muud finantstulud ja -kulud	7 293	1 654	2 299	-3 579	-22 527
Aruandeaasta tulem	8 948	2 343	1 093	-7 206	-22 112

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. SA Eesti Lastefond

Lisa 9. Sihtasutus Heategevusfond Aitan Lapsi perioodide 2010-2014 kohta esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Annetused ja toetused	3346	46 655	72 937	106 477	105 816
Kokku tulud	3 346	46 655	72 937	106 477	105 816
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud					
Jagatud annetused ja toetused	-2 926	-25 750	-63 333	-80 000	-94 380
Mitmesugused tegevuskulud	-3	-422	-5 023	-1 471	-6548
Kokku kulud	-2 929	-26 172	-68 356	-81 471	-100 928
Põhitegevuse tulem	417	20 483	4 581	25 006	4 888
Muud finantstulud ja -kulud	7	22	26	28	
Aruandeaasta tulem	424	20 505	4 607	25 034	4 888

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. SA Heategevusfond Aitan Lapsi

Lisa 10. Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond perioodide 2010-2014 esitatud tulemiarued

	2010	2011	2012	2013	2014
Annetused ja toetused	133 248	230 188	261 067	310 332	405 492
Tulu ettevõtlusest	4 472	12 775	4 186	5 879	14 247
Muud tulud	758	71	1 408	241	21
Kokku tulud	138 478	243 034	266 661	316 452	419 760
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-84 576	-119 861	-38 694	-93 191	-218 941
Jagatud annetused ja toetused	-1 286	-4 376	-52 823	-59 660	-49 905
Mitmesugused tegevuskulud	-18 858	-26 336	-20 025	-15 137	-23 713
Tööjõukulud	-32 070	-44 395	-60 143	-67 674	-58 149
Põhivara kulum ja väärtuse langus	0	-1 285	-16 390	-38 310	-60 734
Muud kulud	-5	-207	-344	-7 853	-1 165
Kokku kulud	-136 795	-196 460	-188 419	-281 825	-412 607
Põhitegevuse tulem	1 683	46 574	78 242	34 627	7 153
Muud finantstulud ja -kulud	13 265	9 499	9 140	5 176	4 553
Aruandeaasta tulem	14 948	56 073	87 382	39 803	11 706

Allikas: Autori koostatud. Majandusaasta aruanded. SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond